

T.C.
KAHRAMANMARAŞ ST İMAM ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KAHRAMANMARAŞ MERKEZ İLÇELERDE
ÇOCUK OYUN PARKLARININ TASARIMI VE
ERGONOMİ YÖNÜNDEN KULLANICILAR
TARAFINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

NİHAN AYŞE ANÇEL

YÜKSEK LİSANS TEZİ
ORMAN ENDÜSTRİ MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI

KAHRAMANMARAŞ 2024

T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KAHRAMANMARAŞ MERKEZ İLÇELERDE
ÇOCUK OYUN PARKLARININ TASARIMI VE
ERGONOMİ YÖNÜNDEN KULLANICILAR
TARAFINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

NİHAN AYŞE ANÇEL

Bu tez,
Orman Endüstri Mühendisliği Anabilim Dalında
Yüksek Lisans
derecesi için hazırlanmıştır.

KAHRAMANMARAŞ 2024

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada orijinal olmayan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Nihan Ayşe ANÇEL

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

**KAHRAMANMARAŞ MERKEZ İLÇELERDE ÇOCUK OYUN PARKLARININ
TASARIMI VE ERGONOMİ YÖNÜNDEN KULLANICILAR TARAFINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)**

NIHAN AYŞE ANÇEL

ÖZET

Bu araştırmada, Kahramanmaraş'ın merkezinde bulunan çocuk oyun parklarının tasarım ve ergonomi yönünden ebeveynler tarafından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmadaki veriler 6 Şubat 2023'te yaşanan depremden önceki çalışmalara aittir. Araştırmanın materyali ise mahalle parklarında yapılan anket oluşturmaktadır. Bu kapsamda, çocuk oyun parklarının kullanışlı olması, oyun donatı ve ekipmanlarının ergonomik olması durumu, peyzaj durumu, park ortamının sağlık, güvenlik ve temizlik durumu, ebeveynler için donatı ve ekipmanların önem, uygunluk ve yeterlilik açısından irdelenmesi ve anket sonuçlarına bakılarak neler yapılması gerektiği tespit edilmiştir. Tasarımın tarihten günümüze kadar ki süreci, oyun parklarında kullanımı ve yeri; ergonominin de günümüze kadar ki gelişimi, yaygınlaşması ve kullanımı irdelenmiştir. Çocuk oyun parklarındaki bu faktörler istatistiksel olarak incelenmiştir. Çocuk oyun parkları, çocukların rahatça vakit geçirdikleri, sosyalleştikleri ve dinlendikleri, ebeveynlerin de katılım sağladığı eğlenceli ortamlardır. Çocukların oyun parkından verim alabilmesi için tasarım ve ergonomi devreye girmektedir. Ergonomi kısaca insan davranışlarıyla ve hareketleriyle uyumlu olanı esas alıp ölçümünü buna göre tasarlamaktır. Bu çalışmada ise ergonominin çocuk oyun parkındaki önemi ve kullanımı araştırılmıştır. Çocuk oyun parklarının genel durumunu tespit edebilmek için 58 soruluk anketi mahalle parkların ebeveynler ile beraber yapılmıştır. Yapılmış olan anket soruları başlıklar halinde tek tek incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Oyun Parkı, Ergonomi, Tasarım, Peyzaj

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Orman Endüstri Mühendisliği Anabilim Dalı, Ocak / 2024

Danışman: Prof. Dr. Hasan SERİN

Sayfa sayısı: 77

**DESIGN OF CHILDREN'S PLAYGROUNDS IN KAHRAMANMARAŞ CENTRAL
DISTRICTS AND EVALUATION BY USERS IN TERMS OF ERGONOMICS
(MASTER THESIS)**

NIHAN AYŞE ANÇEL

ABSTRACT

This research aimed to evaluate the children's playgrounds in the center of Kahramanmaraş in terms of design and ergonomics by parents. The data in this study belong studies before the earthquake February 6, 2023. The material of the research is the survey conducted in neighborhood parks. In this context, the usefulness of children's playgrounds, the ergonomic nature of playground equipment and equipment, the landscaping situation, the health, safety and cleanliness of the park environment, the importance, suitability and adequacy of equipment and equipment for parents were examined and what should be done was determined by looking at the survey results. The process of design from history to the present, its use and place in playgrounds; The development, widespread use and use of ergonomics to date are also examined.

These factors in children's playgrounds were examined statistically. Children's playgrounds are fun environments where children spend time comfortably, socialize and relax, and parents also participate. Design and ergonomics come into play so that children can benefit from the playground. In short, ergonomics is based on what is compatible with human behavior and movements and designing the measurement accordingly. In this study, the importance and use of ergonomics in children's playgrounds were investigated. In order to determine the general condition of children's playgrounds, a 58-question survey was conducted with the parents of neighborhood parks. The survey questions were examined one by one under headings.

Keywords: Children's Playground, Ergonomics, Design, Landscaping

University of Kahramanmaras Sutcu Imam
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Forest Industry Engineering Dept., January/2024

Supervisor: Prof. Dr. Hasan SERİN

Page Numbers: 77

TEŞEKKÜR

“Kahramanmaraş İlinde Yer Alan Çocuk Oyun Parklarının Tasarım ve Planlama Açısından Değerlendirilmesi ” adlı bu tez Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Orman Endüstri Mühendisliği Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır.

Yüksek Lisans danışmanlığımı üstlenerek konu seçimi ve çalışmalarımın yönlendirilmesinden ilgi ve desteğini esirgemeyen, tüm zorluklarda başaracağıma inanan ve beni destekleyen, motivasyonumu hep en iyi seviyede tutan Sayın Hocam Prof. Dr. Hasan SERİN’e en içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Ayrıca tez çalışmamın anket verilerinin düzenlenmesinde, analizinde ve bulguların yorumlanmasında bütün çalışmalarında ve zorlu, kolay tüm süreçlerde yardımlarını esirgemeyen Dr. Öğr. Üyesi Yunus ŞAHİN hocama teşekkür ederim.

Çalışmalarım süresince benden maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen, her konuda bana yardımcı olan, önümü açan, başaracağıma inanan, bir dediğimi iki etmeyen, türlü fedakarlıklarla beni büyüten, buralara gelmemi sağlayan babam Bekir Ümran’a, annem Ayşe’ye, ablam Nagehan Zerrin’e, büyükbabam Meliha’ya, yeğenim Doğa’ya ve burada olmasa da varlığını hep hissettiğim, her zaman yanımızda olan, bana baba gibi olan rahmetli büyükbabam Ali Osman Tezcan’a armağan ediyorum.

Nihan Ayşe ANÇEL

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	vi
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	ix
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Tasarım hakkında genel bilgi.....	1
1.1.1. Tasarımın oyun alanlarına etkisi.....	4
1.1.1.1. Çocuk oyun bahçeleri (Playlot).....	6
1.1.1.2. Oyun alanları (Playgrounds).....	7
1.1.1.3. Oyun arsaları.....	7
1.2. Ergonomi Hakkında Genel Bilgi.....	8
1.2.1. Ergonominin oyun donatıları ile ilişkisi.....	9
1.3. Peyzaj Hakkında Genel Bilgi.....	10
1.3.1. Peyzaj ile çocuk oyun parkı ilişkisi.....	10
1.4. Çocuk ve Oyun Hakkında Genel Bilgi.....	12
1.4.1. Oyun hakkında genel bilgi.....	12

1.4.2. Oyunun çocuk üzerindeki etkisi.....	13
1.5. Çocuk oyun parkları hakkında genel bilgi.....	15
1.5.1. Oyun alanlarında zemin tasarımı hakkında bilgi.....	16
1.5.2. Oyun alanlarında renk seçimi hakkında bilgi.....	17
1.5.3. Oyun alanlarında güvenlik hakkında bilgi.....	17
1.5.4. Oyun alanlarında bitkilendirme hakkında bilgi.....	18
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR.....	19
3. MATERYAL VE METOT.....	22
3.1. Materyal.....	22
3.1.1. Araştırma alanı.....	22
3.1.2. Anket formunun oluşturulması.....	22
3.2. Metot.....	23
3.2.1. Örneklem hesaplaması.....	23
3.2.2. İstatistiksel analiz.....	23
4. BULGULAR VE TARTIŞMA.....	24
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	44
KAYNAKLAR.....	49
ÖZGEÇMİŞ.....	55

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No

Şekil 1.1 Çocuk oyun bahçesi.....	7
Şekil 1.2. Oyun alanı.....	7

ÇİZELGELER DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Çizelge 4.1. Çocuk oyun parklarına gidilme sıklığı.....	24
Çizelge 4.2. Çocuk oyun parklarında geçirilen süre.....	24
Çizelge 4.3. Çocuk oyun parklarının evin yakında bulunması durumu.....	25
Çizelge 4.4. Çocuk oyun parklarına ulaşılabilirlik durumu.....	25
Çizelge 4.5. Çocuk oyun parklarının trafik güvenliği durumu.....	25
Çizelge 4.6. Çocuk oyun parkları ve donatılarının iklim koşullarına göre tasarımı...	26
Çizelge 4.7. Çocuk oyun parklarının doğal öğelere sahip olması durumu.....	26
Çizelge 4.8. Çocuk oyun parklarında çocuklara yönelik açık yeşil alanlar.....	27
Çizelge 4.9. Çocuk oyun park modellerinde çeşitlilik.....	27
Çizelge 4.10. Çocuk oyun parklarında engelli çocuklar için ekipmanlar.....	27
Çizelge 4.11. Çocuk oyun parklarında peyzaj düzenlemesi.....	28
Çizelge 4.12. Çocuk oyun parklarında güvenlik önlemleri durumu.....	28
Çizelge 4.13. Güvenlik önlemlerini belirten levhalar.....	29
Çizelge 4.14. Çocuk oyun parklarında aydınlatmalar.....	29
Çizelge 4.15. Çocuk oyun parklarında ebeveynler için donatılar.....	29
Çizelge 4.16. Çocuk oyun parklarında çocuklara yönelik açık yeşil alanlar.....	30
Çizelge 4.17. Yaş aralıklarına göre donatı ve tasarımlar.....	30
Çizelge 4.18. Kalabalıklara göre donatı ve ekipmanlar.....	30
Çizelge 4.19. Çocuk oyun parkları modellerinde çeşitlilik.....	31
Çizelge 4.20. Çocuk oyun parklarında engelli çocuklar için ekipmanlar.....	31
Çizelge 4.21. Çocuk oyun parklarında peyzaj düzenlemesi durumu.....	31
Çizelge 4.22. Kullanılan bitkiler.....	32
Çizelge 4.23. Çocuk oyun parklarında güvenlik önlemleri.....	32
Çizelge 4.24. Uyarı ve bilgi levhaları.....	33

Çizelge 4.25. Çocuk oyun parklarında paylaşma duygusunu aşılacak donatılar...	33
Çizelge 4.26. Bilişsel aktivitelere ve yaratıcılığa yardımcı olacak ekipmanlar.....	33
Çizelge 4.27. Çocuk oyun parklarında motor bilgilerini geliştirecek tasarımlar.....	34
Çizelge 4.28. Çocuk oyun parklarında sosyal becerileri geliştiren tasarımlar.....	34
Çizelge 4.29. Çocuk oyun parklarında duygusal becerileri geliştiren tasarımlar.....	35
Çizelge 4.30. Çocuk oyun parklarında statik ölçüler.....	35
Çizelge 4.31. Çocuk oyun parklarında dinamik ölçüler.....	35
Çizelge 4.32. Çocuk oyun parkında korumalık kullanımı ya da törpüleme işlemleri	36
Çizelge 4.33. Ekipmanların dayanıklılığı.....	36
Çizelge 4.34. Çocuk oyun parklarında aydınlatmalar.....	37
Çizelge 4.35. Çocuk oyun parklarında ebeveynler için donatılar.....	37
Çizelge 4.36. Çocuk oyun park ortamının sağlığı.....	37
Çizelge 4.37. Çocuk oyun parkının temizliği.....	38
Çizelge 4.38. Çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarına göre ekipmanlar.....	38
Çizelge 4.39. Çocuklara yönelik açık yeşil alanlar.....	39
Çizelge 4.40. Yaş aralıklarına göre donatı ve tasarımlar.....	39
Çizelge 4.41. Kalabalıklara göre donatı ve ekipmanlar.....	39
Çizelge 4.42. Ekipmanların biçimi ve boyutu.....	40
Çizelge 4.43. Çöp kutuları.....	40
Çizelge 4.44. Engelli çocuklar için ekipmanlar.....	40
Çizelge 4.45. Oyun platformunda bulunan boşluklar.....	41
Çizelge 4.46. Fiziksel engelli çocukların rahat hareket edeceği donatılar.....	41
Çizelge 4.47. Fiziksel engelli çocuklar için yürüme yolları.....	41
Çizelge 4.48. Çocuklar için donatıların kavrama ve tutmada malzeme ve boyutu....	42
Çizelge 4.49. Ekipmanlarda kullanılan boyalar.....	42
Çizelge 4.50. Ekipmanlar arasındaki mesafe.....	43
Çizelge 4.51. Kullanım alanına göre yumuşak zemin tasarımı.....	43

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

- İSG** : İş Sağlığı ve Güvenliği
- ILO** : Uluslararası Çalışma Örgütü
- ABD** : Amerika Birleşik Devletleri
- WHO** : Dünya Sağlık Örgütü
- TÜİK** : Türkiye İstatistik Kurumu
- %** : Yüzde
- IPA** : International Play Association
- ADA** : Americans with Disabilities Act
- CPSC** : Consumer Product Safety Commission

1. GİRİŞ

Çocuklar dünyanın geleceğinde büyük rol oynamaktadır. Oyun oynamak tarihin tüm süreçlerinde ve bütün kültürlerde çocuklar için barınma, beslenme gibi temel bir ihtiyaçtır ve çocuğun gelişimi için çok önemli bir faktördür. Oyun sayesinde iletişim kurabilen, kendini ifade edebilen, özgüven kazanan çocuklara başarı duygusunu da aşılamaktadır. Çocuklar için zaman geçirmenin yanı sıra yaşamın kendisini ifade eden oyun fiziksel ve mental sağlık için elzemdir ve eğitimin önemli bir parçasıdır. Sosyalleşme, yaratıcılık ve inisiyatif almak için fırsat sunmaktadır. Ek olarak aile ve toplum yaşamına katılım sağlama açısından da önem taşımaktadır (IPA, 2023).

Türkiye’de çocuk nüfus oranı 1935 yılında toplam nüfusun %45’i iken 2014 yılında bu oran %29,4’e düşüş yaşamıştır. Ülkemiz çocuk ve genç oranı nüfus içinde hala büyük bir orana sahip olmakla beraber bu durumun önümüzdeki 10 yıl içerisinde de devam etmesi beklenmektedir. (TÜİK, 2015).

Çocuklar genellikle iki yaşında bireysel oyunları tercih etmektedir ve kendi yaş grubundaki çocuklarla grup oyunları oynamak bu yaşta ilgisini çekmemektedir. Çocuklar üç yaşında diğer çocukların aktivitelerinden etkilenmeye başlasa bile henüz grup oyunlarını tercih etmemektedir. Dört ve beş yaşında çocukların kaslarının hareket beceri düzeyinin artmasıyla birlikte bacaklar üzerinde daha fazla kontrol gerektiren oyunları oynayabilmektedir. Aynı yaştaki çocuklarla ilişki kurma becerisi ise genel olarak beş yaşından sonra kazanılmaktadır (Amouzegar ve ark., 2010).

Çocuk oyun alanları her yaştan çocuğa koşma, tırmanma ve zıplama yoluyla vücutlarını fiziksel olarak zorlama fırsatı sunmaktadır aynı zamanda hareket etmeden oynayabilecekleri alanlar da sağlamaktadır. Bilhassa günümüzde televizyon, tablet ve bilgisayar gibi teknolojik aletlere bağımlı olan çocuklar için bu aktiviteler önemli bir rol oynamaktadır. Paylaşma, iş birliği, sosyalleşme gibi olanaklar sağlayan çocuk oyun alanları sosyal beceriler kazandırarak çocukları hem okul hayatına hem de erişkinliğe hazırlamaktadır (Vredenburg ve Zackowitz, 2008).

1.1. Tasarım Hakkında Genel Bilgi

Tasarım bir araştırma süreci ve buna bağlı olarak bilgi sahibi olma sürecidir, herhangi bir şeyi zihinde bir araya getirme, biçimlendirme, dizayn etme olarak ifade edilebilir.

Karmaşık süreçleri süzgecinden geçirerek konfor sağlayan bir olgudur (Bayazıt, 2008). Tasarım çok yönlü bir alandır ve belirli bir sınırları yoktur. Tasarımın kabul edilmiş belli bir tanımı da yoktur. Bu kavramın birden çok farklı tanımlamaları vardır.

Dizayn (design) kelimesi Latince designare kelimesinden türemektedir. “Rönesans’tan sonra “tasarım” sözcüğü Fransızca “dessiner”, İtalyanca “disegno’dan” İngilizce’ye girmiştir. Sözcük, günümüzde hem çizim hem eskiz hem de planlama ve tasarlama manalarına gelen ifadeleri içermektedir (Barnard, 1998).

Tasarım terimi birçok anlamı bir arada barındırmaktadır (Heskett, 2013). İngilizce’de ki “design” (tasarım) sözcüğü üstünden yaptığı örneklemede, Tasarım, bir tasarım üretmek için tasarım tasarlamaktır. (Design is to design a design to produce a design), diyen Heskett (2002/2013), karışıklığın derinleşmesini, tasarım pratiğinin ve terminolojisinin geniş bir alana yayılmasıyla bağdaşmaktadır. İsim olarak tasarım kavramında kullanıcının “ürün” ya da “hizmet” olarak algıladığı, fiil, eylem olarak tasarım teriminde ise tasarımcının bu algıyı yarattığı süreç anlaşılabilir.

Eylem olarak “tasarım” yani tasarım yapmak ile ilgili olarak Erengöz (1998) “Bir şeyin biçimini zihinde canlandırmaktır. Zihinsel seviyede yapılan bu işlemin iki ana evresi bulunmaktadır. Bunlar; zihindeki gelişim ve dış dünyaya yansımaları” olarak ifade etmiştir. Tasarım için, olmayan bir şeyi düşünme yetisinin bir sonucudur da denilebilmektedir. “Tasarım, karmaşıklığı düzenleme veya kaostan içinde netlik bulmanın bir yoludur” şeklinde ifade eden Kolko (2014), aynı makalesinde Jeff Veen’in (Adaptive Path’in kurucusu) iyi tasarımcı kavramına da değinmiştir. Veen’e göre; “iyi tasarımcılar kaos olmadan denge yaratabilenlerdir” şeklinde açıklamıştır.

Tasarım kavramıyla ilgili birçok farklı ifadeler bulunmaktadır. Bunlardan bazıları birbirleri ile örtüşürken bazıları konuyu birbirinden farklı açıklamışlardır. Toplum tarafından günlük bir temelde kullanılan bütün nesneler, Pevsner’in tasarım tanımının dışında kalırken, Reyner Banham 1950’ler ve 1960’larda gündelik kullanım için tasarlanmış sıradan nesnelerle çok ilgilendiğini belirtmiştir. Margolin ise tasarım için yapay olanın kavramsallaştırılması ve planlanması şeklinde ifade etmiştir (Barnard, 2002).

Tasarım, insanın nesnelerle kurduğu en temel iletişim şekli olarak bilinmektedir (Tunalı, 2004). Tasarlama kavramı, tümüyle çevredeki nesnelerin görünüşlerini biçimlendirmek değil, aynı zamanda yaşamı şekillendirmek olarak da ifade edilmiştir (Yurdakul, 1988).

Genel bir tanımlamayla tasarımın insan bilincinin bir eylemi olduğunu, bu eylemi yönlendiren dürtülerin ise maddi ve ruhsal dünyanın gereksinimleri olduğunu söylenebilmektedir. Bilim ve sanayinin gelişimiyle birlikte yeni makinaların tasarlanmasına olanak sağlamıştır. Yeni makinalar yeni tekniklerin, yeni teknikler ise yeni malzemelerin tasarlanmasına olanak sağlamıştır. Yeni malzemeler ise yeni ihtiyaçların yaratılmasını olanaklı kılmıştır. Bu ihtiyaçları karşılayabilecek tasarımları ortaya koyabilmek içinse yeteri kadar bilgi birikimine sahip olmak gerekmektedir.

Victor Papanek 1971 senesinde “Tüm insanlar tasarımcıdır. Tasarım temel bir insani özellik olduğu için, yaptığımız her şey, hemen her zaman tasarımdır” şeklinde ifade etmiştir. Buna bağlı olarak tasarımın insanın var oluş süreciyle eş zamanlı olarak ilerleyen bir olgu olduğu söylenebilmektedir. Yaşamsal her türlü gelişime ve değişime karşılık insanın tasarlama yetisinin sürekliliğini koruyup devam ettirdiği yönünde bir yaklaşım öne sürülebilir. Şöyle açıklayacak olursak ilk çağlarda avcılık için basit aletler tasarlayan insanoğlunun, şimdiki zamanda düşünsel ve aynı zamanda ürün tasarımlarında farklı boyutlara ulaştığı görülmektedir. Günümüzde tasarım kavramıyla birlikte yaratıcılık ve inovasyon kelimelerinin sıkça kullanıldığı görülmektedir. Tasarımın, yaratıcılık ve inovasyon arasındaki bağıntı olduğu söylenebilir. Yaratıcılık mevcut problemlere yeni bir bakış açısıyla bakabilmenin düşünsel boyuttaki eylemidir ve bu eylem gelişen teknoloji veya pazarda fırsatları fark ederek yeni fikirler ve yaklaşımlar üretmeyi sağlamaktadır. İnovasyon ise yeni fikirlerin ve yaklaşımların başarılı bir şekilde kullanılması suretiyle yeni ürünlere, hizmetlere ilaveten yeni iş yapma biçimlerine dönüşmesini amaçlamaktadır.

Tasarım odaklı fikirleri ilk olarak Participatory Design’den incelemeye başlarsak; 1960’lı yıllarda İskandinavya’da çıktığı bilinmektedir. Cooperative Design olarak da geçen bu terim Amerika’da Co-Design olarak bilinmektedir. Participatory Design; genel çerçevede, tüm ilgili kesimin (stakeholder) tasarımın süreç ve prosedürlerine aktif olarak dâhil edildiği bir tasarım yaklaşımı olarak açıklanabilmektedir. Participatory Design yaklaşımında kullanıcılar, işverenler, müşteriler tasarım sürecinde fikir sahibi olarak kabul edilmekte ve hatta sürecin içerisine dahil edilmektedir. Fakat Bjögvinnsson, Ehn ve Hillgren (2012) yayınladıkları makalede, “thing” kelimesi üzerinde durmuşlardır. Bu kavramın kökenine inerek iki açıklamada bulunmuşlardır. İlk açıklama İngilizce’deki kelime karşılığı olan “thing” yani madde, obje, şey anlamındaki sözcük olarak bilinmektedir. Bir diğer açıklama ise; eski Kuzey Avrupa ve Alman toplumlarındaki hâkim kurumları ifade etmektedir.

Participatory Design açıklamasını yaparken “Seen as design Things” demişlerdir. Burada vurgulanmak istenen noktanın “otoriter kurumlara bağlı tasarım anlayışı” olduğu da söylenebilmektedir. Bu nedenlerden ötürü 1960’larda ortaya çıkan Participatory Design’ında teoride ve pratikte bu kurumların (Things) modern örneği olarak görülebileceğini ileri sürmüşlerdir.

Tasarımın kökü Bauhaus adıyla ünlü Alman sanat okulundan çıkmıştır. Sanat, endüstri, teknoloji, peyzaj ve estetiğin çarpıştığı yerde tasarım ilkeleri bu durumu kolaylaştırır. Tasarım işlevselliği ve estetiği birleştirme arzusundan doğmuştur. Tasarım strüktürü ve performansı minimum seviyede kullanıp, topluma ve bireylere en üst düzeyde verim sağlamayı amaçlar. İlk nesil tasarım metotları Horst Rittel’in 1972’de ‘ilk nesil tasarlama metotları olarak adlandıracağı’ sistematik tasarlama metotlarının temellendirilmesinde bir zemin oluşturmuştur (Rittel 1972).

20. yy’ın başlarından beri tasarım süreci kavramlarına ve uygulanmasına, eylemsel metotları geliştiren ve ergonomiyi tasarlayan kişiler tanıştırlar. İkinci Dünya Savaşı sonrası toplumların ve bireylerin ihtiyaçları sebebiyle, tasarımların birçoğu mimarlık alanında uygulanmıştır. Savaş sonrası insanların kaynak yetersizliği, yaşadıkları sorunların çözümü için bilimsel gelişmelerin buna bağlı tasarımların oluşumuna sebep olmuştur. Ayrıca tasarım sanayi devriminden sonra önemli bir gereksinim haline gelmiştir (Bayazıt, 2004).

1.1.1. Tasarımın oyun alanlarına etkisi

Çocukların gelişimi için çocuk oyun parklarının yaşamsal bir önemi bulunmaktadır. Çocuk oyun parklarının çocuklar üzerinde sosyolojik, fiziksel ve psikolojik olumlu etkileri vardır. Bundan dolayı çocuk oyun alanlarından en yüksek verimi alabilmek için tasarım çok önemli bir faktördür. Çocuk oyun park tasarımlarında donatılar, doğal öğeler kullanılması, açık-yeşil alanların olması ve peyzaj tasarımı çok önemlidir (Önal, 2015).

Çocuk oyun parkı tasarımı yapılırken öncelik amaç hedef kitlenin belirtilmesidir. Fiziksel, bilişsel, motor becerilerinin geliştirecek ve çocukların ihtiyaçlarını karşılayabilecek donatıların olması tasarımın önceliklerinden biri olmalıdır. Çocuk oyun parkı tasarlanırken yaş aralıklarına göre ekipmanlar tercih edilmelidir. Okul öncesi çocuklar ve engelli çocukların isteklerini karşılayabilecek, fiziksel kondisyonlarını sağlayabilecek donatılar,

yürüme yolları gibi, okul öncesi çocukların da ekstra güvenliği için ekipmanlar bu koşullara göre tasarlanmalıdır (Muhacir ve Özalp, 2016).

Çocuğun 12 çeşit oyun aktivitesi belirlenmiştir: amaçsız vücut dinlendirme (oturma, konuşma, yürüme gibi), amaçlı vücut dinlendirme (okuma, kart oyunları, bebekle oynama gibi), amaçlı hareket (A dan B ye yürüme, bisiklete binme gibi), araçsız hareket (koşma, saklanma, elim sende oyunu gibi), araçlı hareket (bisiklet, paten gibi), sabit çevre donanımıyla hareket (duvarda yürüme, çite tırmanma gibi), sabit oyun donanımıyla hareket (salıncak, tırmanma, kaydırak gibi), top oyunu, taklit ve rol oyunları, temel malzemelerle aktivite (kum ve su gibi), hayvanlar ve bitkilerle oyun, saldırı oyunları. Bu aktiviteler oyun donanımı ve oyun alanı tasarımıyla azaltılabilir veya çoğaltılabilir (Tekkaya, 2001).

“Oyun Sokağı Kavramı ve Örnek Tasarımlar” isimli çalışmada, çocuğun yaşamında önemli bir yer tutan oyun konusu ele alınmış, oyun-çocuk ilişkisi çok yönlü araştırılmıştır. Günümüzde düzensiz kentleşme sonucu çocukların oyun oynayabilecekleri mekanların azaldığı ve bunun sonucunda oyunun sorun haline geldiği saptanmıştır. Yerleşik kent dokusunda çocuklara oynayabilecekleri alanlar konusunda seçenekler sunulmuş ve bir alternatif olarak da sokaklar ele alınmıştır. Bu çerçevede “Oyun Sokağı” kavramından yola çıkılarak buralarda yer verilebilecek fonksiyonlar incelenmiş ve parsel, yapı adası ve semt ölçeğinde çözümler geliştirilmiştir (Çiçek, 1993).

Kiper (1999)’in yaptığı çalışmada; çocuğun gelişimi ve mekanla kuracağı ilişki dikkate alınarak, okul öncesi ve okul çağındaki çocukların ev girişinden, çocuk oyun alanlarına kadar uzanan oyun yerlerinin tanımı yapılmış, mevcut ve gelişme konut bölgelerinde oyun alanlarının etkili kullanımını sağlayacak tasarım kriterleri üzerinde durulmuştur.

Oyun alanlarının tasarımında göz önünde bulundurulması gereken en önemli konulardan biri de güvenlidir. Çocuk oyun alanlarında meydana gelen kazaların nedenleri şu şekilde sıralanabilir: Oyun alanlarının zemininin bozuk (aşırı derecede sert vb.) ve kullanışsız olması, oyun alanlarının tasarımındaki hatalar, oyun elemanlarının hatalı yerleşim düzeni ve bakımsızlığı, çocukların oyun elemanlarını yanlış kullanımı ve oyun alanında trafiğe vb. etki alanlarına karşı önlem (kuşatma elemanı kullanımı vb.) alınmayışıdır. Tüm bu etkenler göz önüne alınarak, daha güvenli çocuk oyun alanları tasarlanabilir.

Çocuk oyun alanlarının tasarımının işlevsel olabilmesi için çocukların fiziksel, sosyal, psikolojik ihtiyaçlarına cevap vermelidirler. Bu nedenle çocuk oyun alanları tasarımlarında şu özellikler dikkate alınmalıdır:

- Oyun alanları konutlara uygun mesafede konumlanmalı ve uygun büyüklükte olmalıdırlar,
- Çocuğun çok yönlü gelişimine uygun olmalıdırlar,
- Oyun alanları, çeşitli tipte alan fonksiyonlarını ve elemanlarını içermelidirler,
- Yaş aralıklarına göre ekipmanlar,
- Doğal öğelere yer verilmesi,
- Açık-yeşil alanlar ve peyzaj düzenlemesi,
- Aydınlatmalar, çöp kutuları ve yürüme yolları,
- Ebeveynler için donatılar,
- Engelliler için donatı, ekipman ve yürüme yolları,
- Park ortamının sağlığı ve güvenliği,
- Ulaşılabilir bir yerde olması,
- Bölgenin nüfus yoğunluğuna hitap etmesi,
- Parklarda kullanılan donatı ve ekipmanların malzemesi, içeriğinin doğal ve kaliteli olması,
- Drenaj ve zemin etüdü,
- Park tasarımı dört mevsim aktif olacak şekilde tasarlanmalıdır (Önal, 2015).

Çocukların bedensel ve ruhsal gelişmelerine göre oyun alanlarının tasarım ilkeleri ve içerecekleri oyun öğeleri değişmektedir. Çocukların gelişme özelliklerine göre oyun alanları 3 grupta toplanır: Çocuk Oyun Bahçeleri (Playlot), Oyun Alanları (Playgrounds), Oyun Arsaları.

1.1.1.1. Çocuk oyun bahçeleri (Playlot)

Oyun bahçeleri 6 yaşından küçük (özellikle 3-6 yaş grubu) çocuklar için düzenlenen yerlerdir. 100 m ile 800 m etki alanı içerisinde bulunmaktadır. Birçok ülkede çocuk bahçeleri 3000- 7000 nüfusa hizmet vermek amacıyla tasarlanmıştır. 250- 1000 m² alanı içerisine alan bahçelerde kişi başına düşen oyun alanı miktarı 5-10 m² arasında değişmektedir. Çocuk oyun bahçelerinde üç yaş altı ayrılmalı ve onların kullanımına uygun aletler yerleştirilmelidir. Pasif oyunlar için (oturarak, seyrederek, okuyarak, dinleyerek yapılan eğlenceler gibi) gölgeli alanlar oluşturulmalıdır. Aynı zamanda ebeveynlerin çocukların denetimini sağlayabilmeleri için, oturma birimlerini de içeren mekanlar,

yürüme alanları, çeşme, çöp kutuları vb. donatılar ile bitkilerin bulunduğu tasarımın sağlanması gerekmektedir.

Şekil 1.1 Çocuk oyun bahçesi

1.1.1.2. Oyun alanları (Playgrounds)

Bu oyun alanlarının 5-16 yaş gruplarına hitap ettiği, organize edilmiş oyunları içerdiği dikkate alınmaktadır. Oyun alanlarını 2 gruba ayırmak mümkündür:

- İlkokul öğrencileri için oyun alanları (6-12 yaş): Genellikle ilkokul çevresinde ya da içinde olduğu düşünülmektedir, çeşitli spor etkinliklerine cevap verecek mini alanları içermektedir. Etki alanı 400-800 m'dir.
- Orta ve lise öğrencileri için oyun alanları (12-16 yaş): Oyun alanlarında kullanıcı yaşı yükseldikçe oyun alanlarının ölçüleri de gerçeğe yakın ölçülerde tasarlanır.

Şekil 1.2. Oyun alanı

Oyun alanlarının içerdği temel işlev alanları aşağıda gösterilmektedir:

- Salıncak, kaydırak ve diğer oyun etkinliklerini içeren bir alan,
- Koşmak, sıçramak ve diğer serbest oyunlar için bir açık alan,
- Riski olmayan, çocukların oynayabileceği oyunlar; tenis, futbol, hentbol ve voleybol oyunları için kortlar ve boş araziler,
- El hünerlerini gösterebilecekleri, geliştirebilecekleri dama, satranç gibi oyunları rahatsız edilmeden oynamak için sessiz, kontrollü, gizli açık alanlar,
- Daha küçük çocuklar için macera hissi uyandıran, yüzmeyi zorlaştıran engelli havuzlar ve çeşitli su oyunlarının sağlandığı alanlar,
- Çocukların oyundan sonra dinlenmeleri ve ailelerin çocuklarını gözleyebilmeleri için oturma alanı olarak belirtilmiştir.

1.1.1.3. Oyun arsaları

Oyun arsaları, 13-19 yaş aralığındaki gençlerin ve yetişkinlerin rekreasyonel faaliyetlerini gerçekleştirebildikleri alanlardır. Bu alanlara bisikletle ya da yürüyerek pratik bir şekilde ulaşılabilmesi gerekir. Yine oyun arsaları yüksek okullara yakın yerlerde bulunmalıdır. Her oyun arsası için alan donatıları hizmet vereceği nüfusa ve yöredeki yaş dağılımına göre değişmektedir. Oyun arsalarının 800-1000 kişiye hizmet verebilmesi için yaklaşık 4390-43900 m² alanı içermesi gerekir (Dinç, 1993).

Oyun arsaları planlama ilkelerine göre içerecekleri rekreatif etkinlikler şu şekilde ifade edilebilir: Futbol, tenis, hentbol ve voleybol gibi oyunlar için kortlar ve oyun sahaları, genel olarak yüzme ile diğer aktivitelerin bir araya geldiği yüzme kompleksi, konserler, toplantılar ve diğer kültür etkinlikleri için amfityatro, kapalı mekan etkinlikleri ve kötü hava koşulları için bir sosyal tesis. Günümüzde çocukların değişen ilgi alanları da göz önüne alınarak çeşitli amaçlar için oyun alanları tasarlanmaktadır.

1.2. Ergonomi Hakkında Genel Bilgi

Çocuk oyun parkları çocukların hoşça vakit geçirmesini sağlayan topluma açık sosyalleşme alanlarıdır. Oyun donatıları ise bulunduğumuz çevrede çocukların ve ebeveynlerinin vakit geçirmesini sağlayan peyzaj alanlarıdır. Çocuk oyun parklarının daha kullanılabilir hale gelmesi ergonomik ölçütlere eşdeğer ekipmanların ve donatıların

olmasıyla sağlanacaktır. Çocuk oyun alanı tasarımlarında toplumun ihtiyaçlarını, güvenliğini, kullanışlılığını hedef gören ergonomi disiplini en ön sırada yer alır. 18. yy'ın sonlarına doğru tasarımlarda insanın vücut ölçüleri kullanılmaya başlanmıştır (Kahraman, 2013). Bu ölçüler sosyoloji, anatomi, fizyoloji gibi birden fazla bilim dalının mühendislikle ortak olarak ergonomi alanının doğmasına neden olmuştur.

Ergonomi: bireyin konforlu, sağlıklı, güvenli, kullanışlı olabilmesi adına bireye ait fizyolojik, antropometrik, psikolojik, anatomik, sosyolojik açıdan inceleyerek işin-çevrenin insana, insanın çevre-işe uyumunu araştıran disiplinler arası bir bilim dalıdır (Bulanık, 2020).

Ergonomi sağlıklı ve güvenli bir işyeri ortamı yaratmanın anahtar faktörlerinden birisidir. Daha net bir ifadeyle ergonomi, çalışanı işe uyum sağlaması için fiziksel olarak zorlamak yerine tam tersi işi çalışana uyum sağlayacak şekilde tasarlama bilimidir. İş istasyonlarının, ekipmanların ve görevlerin çalışana uygun hale getirilmesi, çalışanın vücudundaki fiziksel stresin azaltılmasının yanı sıra iş hastalıkları ve iş kazalarını ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır. Bu anlamda ergonomi, meslek hastalıkları ve iş kazalarından kaynaklanan sorunları önlemek adına işyerlerinde çalışanlar ve İSG profesyonelleri tarafından direkt başvurulacak önemli bir çalışma alanıdır.

Kaza, yaralanma ve hastalıkları azaltmak amacıyla devam eden çalışmalarda, yöneticilerin iş sağlığı ve güvenliği ile alakalı tüm mevzuata uyması gerekmektedir. Çalışanları işyerine has tehlikelerden ve bunların risklerinden korunmalarını sağlamak amacıyla Türkiye’de çeşitli kanunlar ve bunu destekleyen yönetmelikler bulunmaktadır. Ergonomi, bir işyerinde sağlık ve güvenliğin iyileştirilmesinde referans alınan başlıklardan biridir. İSG mevzuatının etkinliği ergonomi konusu dikkate alınmadan sağlanamaz. Bu nedenle, Türkiye’de iş sağlığı ve güvenliği mevzuatında ergonomiye doğrudan yapılan vurguların belirlenmesi ve bunların iş yaşamıyla bağının kurulması önem arz etmektedir.

Birçok ülkede farklı sektörlerde temel ergonomi prensipleri ve ergonomi tabanlı işyeri tasarımı iş kazalarının ve işe devamsızlık oranlarını azaltmak amacıyla kullanılmaktadır (Michael ve Wiedenbeck, 2004). Bu sektörlerde yöneticiler çalışan sağlığına yönelik ortaya çıkan zararların aynı zamanda çalışanların motivasyonunun bozulması, işyeri faaliyetlerindeki aksamalar, üstlenilen siparişlerde ve projelerde gecikmeler ve kuruluşun genel gider yapısında, verimliliğinde ve itibarında olumsuz etkiler dahil çeşitli nedenlerle kuruluşlar için ağır ve pahalı sonuçlar verdiğini tespit etmişleridir (Mohamed, 1999).

1.2.1. Ergonominin oyun donatıları ile ilişkisi

Ergonomi fiziksel standartlarımıza uygun hem yapılan tasarımın bize hem de bizim tasarıma gösterdiğimiz uyum olarak nitelendirilebilir. Çocuk oyun parklarındaki donatılar daha çok fiziksel ve bilişsel aktivite ile ilişkilidir. Çocukların ihtiyaçlarını karşılayabilecek ve oyun oynayabilecekleri şekilde tasarlanmalıdır. Bu noktada ergonomi devreye girmektedir. Ergonomik standartlara göre yapılan tasarım kullanılan oyun donatılarını kullanışlılık verimlilik açısından olumlu yönde etkiler. Ergonomik tasarım: yaş aralıklarına göre donatılar, bilişsel, fizyolojik aktivitelere yer veren ekipmanlar gibi bütün kompozisyonu içine alır. Çocuk oyun donatılarının kent kimliği üzerinde de etkisi vardır. Hem çocukların kullanabileceği şekilde hem de alanın estetik görünümüne katkı sağlayacak nitelikte tasarlanmalıdır. Çocuk kullanıcıların ihtiyaçları birincil planda olup zaman geçtikçe bununla doğru orantılı yenilikçi tasarımlar da yer almaktadır. Ergonomi ile ilişki antropometrik bulgular ülkeden ülkeye, toplumdan topluma birçok etkene bağlı farklılıklar göstermektedir. Günümüzde ise çevre, donatı, ekipman ve park tasarımında ülkelerin kendi toplumları için saptadığı standart ölçüler kullanılmaktadır. Tüm bunlar ergonominin çocuk oyun donatılarına etkisi ile doğrudan ilişkilidir (Bulanık 2020).

Çocuklar, aileleri tarafından rahatlıkla görülebilecek şekilde oyun alanında oyun oynarken bu oyun alanları değerlendirilmelidir. Fakat ailelerin çocuklarını oturarak rahatlıkla gözlemlene imkanları sınırlı olmaktadır. Oyun alanlarındaki çoğu donatı ve ekipmanlar ergonomik standartlara göre uygun tasarlanmamaktadır. Bu durum oyun alanlarında yaralanmalara neden olmakta ve sonucunda çocuğun fiziksel gelişimini kötü yönde etkilemektedir (Benedyk ve Minister, 1998). Oyun alanlarında bulunan oyun donatılarının birçoğunda koruma rayı bulunmamakta ve koruma rayı ile çevrilmiş oyun donatılarının yer aldığı parklarda ise çocukların rahat bir şekilde geçebilecekleri boşluklar bulunmamaktadır. Ergonomik standartlar ölçüsünde bu hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir (Roderick, 2004).

1.3. Peyzaj Hakkında Genel Bilgi

Peyzaj kavramı Fransızca bir kelime olan Peysage'den gelmektedir. Ayrıca peyzaj kelimesi Almanca dilinde landschaft olarak yer alırken, İngilizce dilinde landscape olarak kullanılmaktadır. Peyzaj kavramı manzara veya çevrenin tam hali olarak anlam

yüklemektedir. Detaylı bir şekilde bu kavram ele alınırsa; tüm doğal ve kültürel ortamın ortaya koyduğu bir manzara olarak da belirtilmektedir.

Peyzaj kavramı, kültürel ve doğal peyzaj olarak iki unsura bölünmektedir. İlk olarak doğal peyzaj tanımı, insan tarafından hiç veya çok az etkisi bulunan ve kendi doğal dengesini koruyan yerlerin görünümü olarak belirtilmektedir. Deprem, fırtına gibi doğal kuvvetler doğal peyzajın içinde yer alan ekolojik ve biyolojik dengesinde değişiklikler yapabilmektedir. Bu doğal kuvvetler peyzajı sürekli olarak etkilemektedirler.

Kültürel peyzaj ise insanların doğayı çeşitli yollarla kullanarak ortaya çıkan peyzaj görünümü olarak bilinmektedir. İnsanlar kullanım farklılıklarına göre orman ve dağlarda yollar yapıp peyzaj görünümünde olumsuz bir etki yapmaktadır. Kültürel peyzaj ise kentsel ve kırsal peyzaj olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Kırsal peyzaj kavramı insanın doğada kentsel amaçlarının dışında faaliyetler yaptığı çevrenin görünümü olarak tanımlanmaktadır. Kentsel peyzaj ise kırsal peyzaj alanlarının aksine yüzölçümü ele alındığında daha az alan kaplamasına rağmen nüfus yoğunluğu açısından daha fazla olarak belirtilmektedir. Bir başka ifadeyle insanların toplanma içgüdülerini ortaya koyduğu bir yaşama mekanı olarak bilinmektedir.

1.3.1. Peyzaj ile çocuk oyun parkı ilişkisi

Çocuk oyun parkları ile peyzaj arasında bulunan ilişki incelendiğinde oyun alanları ve çocuk oyun bahçeleri için birtakım ilkelerin bulunması gerekmektedir. Çocuk oyun bahçelerinin tasarım ilkeleri aşağıda gösterilmektedir.

- Alan içerisinde uygun olan bölümlere çeşme, oyun için uygun ve taşınabilir malzemeler bulundurulmalıdır. Ayrıca sabit malzemeler alan içerisinde görüş açısı uygun yerlere yerleştirilmelidir,
- Özel amaçlı kullanılan malzemelerin ve kendine özgü özelliklerin çok kullanıldığı bölümler alçak duvarlar ile ya da canlı çitler ile sınırlandırılma yapılmalıdır. Bu alanlarda uygun bir drenaj sistemi ortaya koyulmalıdır,
- Aktif oynanan oyunlar için çim alanların oluşturduğu kısımlar, kitap okuma, hikaye anlatma, vb. pasif oyunlar için de gölge içeren bölümler oluşturulmalı, bu bölümlerin çevresi uygun bitkiler ile çevrilmiş olması gerekmektedir,
- Küçük çaplı doğal oyunların oynandığı grupların yer aldığı bahçe düzeni, çevreye uygun olarak ayarlanmalı ve bu durum dikkate alınarak malzeme seçimi

yapılmalıdır. Oyun bahçesi içerisinde ulaşımın güvenliği sağlanmalı, ayrıca bu alan sirkülasyon sağlayan bitkiler ile, alçak duvarlar ile ve banklar ile yönlendirilmesi yapılmalı,

- Sabit durmayan malzemeler oyun alanının içerisinde yer almalı ve çocukların yürüme mesafeleri içerisinde bulunarak oyun alanının çevresi bitkiler ile veya çevreleyen elemanlar ile sınırlandırılması yapılmalı,
- Çocukların vakit geçirdikleri oyun alanı, çocukların oyun sırasında açıkta kalmadan oynamalarına olanak sağlayacak gerekli malzemeyi bulundurmali,
- Oyun alanlarında bulunan kum oyun alanları, oyun amaçlı duvarlar, oyun evleri ve oyun amaçlı heykeller çocukların hayal alemini büyütecek bir ortam içerisinde bulunmalı ve salıncak, kaydırak, vb. hareket yoğunluğu çok olan oyun donatılardan uzakta yer almalıdır. Sıcak havaların olduğu günlerde güneşin kötü etkisinden korunmak amacıyla oyun alanlarının üstüne doğal veya yapay bir gölge elemanı bulundurulmalıdır.

Çocuk oyun alanlarının tasarım ilkeleri aşağıda gösterilmektedir.

- Çocuk oyun alanları mümkün ise iskan alanlarının merkezi yerinde bulunmalıdır,
- Çocuk oyun alanlarında tüm yerler güvenlik amaçlı, gürültüyü izole eden bitkiler ile veya yapısal perdeler ile sınırlandırılması yapılmalıdır,
- Çocuk oyun alanları yoğun trafik yolları, demir yolları, endüstri alanları çevresinde bulunmamalıdır,
- Çocuk oyun alanı gün içerisinde mümkün olduğu kadar fazla güneş ışığı etkisinde olan yerde yer almamalıdır.
- Çocuk oyun alanları okul bahçelerinin çevresinde bulunmalıdır,
- Çocuk oyun alanlarının tasarımı mevcut yerin büyüklüğüne, topoğrafyasına ve arzu edilen oyun türüne göre değişiklik göstermektedir. Mevcut alanda büyük gölgesi olan ağaç türleri, ilginç rölie, yüzeyde yer alan kayalar ve dereler gibi doğal fonksiyonlar var ise bu fonksiyonların korunması gerekmektedir,
- Çocuk oyun alanında uçurtma uçurtmak, koşmak, vb., eylemleri ortaya koymak için açık serbest alanlara ve herkes için açık sığınak, depo, WC, çeşme, yürüme

alanları, bitki yerleştirilmiş tampon alanlar, vb. çok amaçlı malzeme ve kullanımlara da gereksinim bulunmaktadır.

1.4. Çocuk ve Oyun Hakkında Genel Bilgi

1.4.1. Oyun hakkında genel bilgi

Oyun kavramı, çocuğun kendini gösterebildiği, becerilerini fark edebildiği, yaratıcı gücünü kullanabildiği, dil, zihin, sosyal, duygusal ve vücut (motor) becerilerini geliştirebileceği önemli bir fırsat olarak bilinmektedir (Dinç, 1993).

Oyun kavramı; çocukların isteyerek içerisinde yer aldığı, belirli bir konusu, amacı, kuralı bulunan veya bulunmayan, fakat çocuğun zihinsel, duygusal, sosyal, fiziksel dahil bütün gelişimlerine katkıda bulunan ve çocukların keyif aldıkları bir zaman olarak belirtilmektedir. Çocuklar ile oyun arasında çok özel bir ilişki bulunmaktadır; çocuklar oyun oynayarak büyümekte, öğrenmekte, sosyalleşmekte ve gelişmektedirler (Akkülâh, 2008; Yörükoğlu, 2002; Tekkaya, 2001).

Fanuscu (1998) oyunun evrensel bir kavram olduğunu ifade etmektedir. Bu kavram aslında ne ulusal ne de kültürel bir sınırlama tanımamakta, tüm ırklara ve yaş gruplarına hitap eden bir kavram olmakta, oyun fiziksel ve psikolojik açısından bir gelişme ortaya koyabilmek için gerekli olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca oyun, kültür değişiminde merkezi bir görev aldığı kadar, tüm kültürlerin de çok ötesinde bir kavram olarak yer almaktadır. Oyun kavramı, hedef koymayan, mutluluk içeren ve kendiliğinden ortaya çıkan bir aktivite olarak belirtilmektedir.

Oyunun birtakım kazandırdıkları da bulunmaktadır. Bunlar; iyi bir oyuncu olabilmek, oyunda yenilgi duygusunu deneyimlemek, yaşlıları ile nasıl iletişim kurabileceğini ve kurallara uymayı öğretmektedir. Aynı zamanda oyun, çocuğun kendi yeteneğini fark ederek bünyesinde bulundurduğu fazla enerjisini atmasını ve fizyolojik gelişimini sağlamaktadır.

1.4.2. Oyunun çocuk üzerindeki etkisi

Birçok araştırma sonucunda oyunun etkisinin çocuk üstünde ihmal edemeyecek kadar olduğu ortaya çıkmıştır. 1977 yılında Dünya Çocuk Yılı sebebiyle açıklanan Çocuk Oyun Hakları Malta Deklerasyonu'nda, oyunun sağlık, beslenme, barınma ve eğitimi için önemli olduğu bilinmekte ve her bir çocuğun gelişim potansiyeli için yaşamsal önemi olduğu ifade

edilmiştir (Heseltine ve Holborn, 1987). Çocuk oyun oynayarak, gerçek dünya ile kendi dünyası arasındaki ilişkiyi kurmaktadır. Ayrıca uygulanan oyun etkinlikleri, çocukların fiziksel gelişmesi olarak bilinmektedir. Oyun oynayan çocuklar problemlerini çözebilir, objeleri tanımlayabilir, çevrelerini araştırabilir ve bununla birlikte sosyal gelişimlerine katkı sağlayabilmektedirler. Çocuk oyun esnasında, hayalinde yer alan oyun karakterlerini taklit ederek çevresindekileri anlamayı ve toplum içinde yerini bulmayı öğrenmektedir.

Çocuğun 12 çeşit oyun aktivitesi tespit edilmiştir. Bu aktiviteler ise oyun donanımı ve oyun alanı tasarımı ile azaltılabilir veya çoğaltılabilmektedir (Tekkaya, 2001). Bunlar aşağıda gösterilmektedir:

- Amaç olmadan vücut dinlendirme (oturma, konuşma, yürüme, vb.),
- Bir amacı olan vücut dinlendirme (okuma, kart oyunları, bebekle oynama, vb.),
- Bir amacı olan hareket (A dan B ye yürüme, bisiklete binme, vb.),
- Araç olmayan hareket (koşma, saklanma, elim sende oyunu, vb.),
- Araç olan hareket (bisiklet, paten, vb.),
- Sabit çevre donanımı ile hareket (duvarda yürüme, çite tırmanma, vb.),
- Sabit oyun donanımıyla hareket (salıncak, tırmanma, kaydırak, vb.),
- Top oyunu, taklit ve rol oyunları,
- Temel malzemelerle aktivite (kum ve su, vb.),
- Hayvanlar ve bitkilerle oyun, saldırı oyunları olarak belirtilmiştir.

Çocuğun yaşamında gelişmesindeki önemli unsurlardan biri oyun olarak vurgulanmaktadır. Oyun faktörünün çocuğun gelişiminde önemli bir konuma sahip olmasının sebeplerinden biri, bebeklik çağı ve erken çocukluk dönemindeki hareket etme ihtiyacını desteklemesi olarak belirtilmektedir (Emmett, 2012; Aksoy, 2013).

Bühler ve Hetzer'in (1935) yaptıkları bir çalışmaya göre; çocukların oyun oynama sürelerini incelemişler ve 2 aylık olan bebeğin okul çağına kadar oyun oynama süresinin arttığını, fakat çocuklarda temel eğitimin alınması ile oyun oynamaya ayırdıkları süre 7-8 yaşlarından sonra azalma göstermektedir. Bununla birlikte giderek yaşı ilerleyen çocuk oyunları çeşitlik kazanmakta ve iç mekân oyunlarından dış mekân oyunlarına bir geçiş süreci ortaya çıkmaktadır. Çocuk oyunları sınıflandırmak gerekirse oynandığı yere göre,

açık hava ve iç mekân oyunları şeklinde gösterebiliriz. Oyun türü bakımından sınıflandırdığımızda ise hayal oyunları, küme oyunları, işlev oyunları ve ben oyunları şeklinde gösterilmektedir (Sun ve Seyrek, 2006). Oyunların bu açıdan farklılık göstermesi çocuklar ve eğitimciler için oyun seçimini etkili gösterdiği belirtilmektedir. Büyüme esnasında çocuklar oyunlardan da faydalanarak, bütün gelişim gösterdikleri alanlarını farklı sürelerde, farklı yoğunluklarda bir bütünlük içinde gerçekleştirmektedirler.

Çocuklar için temel ihtiyaçlar arasında yer alan ekmek, su, hava kadar önemli olan oyunların kendilerine sağladığı birçok miktarda yarar bulunmaktadır. Çocuklar oyun yolunu kullanarak büyük ve küçük boyutlardaki kas gruplarını geliştirmekte, elleri, gözleri ve diğer organlarının koordine çalışmasını artırmakta, sahip oldukları motor becerilerini geliştirmekte, çevresini ve bulunduğu toplumu tanımakta, değişik sosyal rolleri deneme fırsatı bulmakta ve ileride alacakları rollere hazırlanmakta; sorumluluk almayı öğrenmekte, iş birliği yapmayı ve paylaşmayı öğrenmekte; empati kurma yeteneğini geliştirmekte, takım ruhunu öğrenmekte, arkadaşlarını anlama ve tanıma becerilerini geliştirmektedir (Uluğ, 2007; Kohler ve Strain, 1993; Smilansky, 1990).

Çocukların oyun seçimi ele alındığında birçok faktör rol oynamaktadır. Bu faktörler arasında yaş durumu, cinsiyeti, sağlık durumu, sosyoekonomik düzeyi, iklim, çocukların gelişim düzeyleri, kitle iletişim araçları, oluşturabildikleri çocuk sayıları ve içinde bulundukları kültür olarak belirtilmektedir. Çocukların seçtikleri oyunlar kendilerinin farklı gelişim alanını, farklı boyutlarda etkilemektedir. Bununla birlikte oyunların seçimi sırasında sahip olunan mekân ve araçların fonksiyonlarının ne olduğu da büyük önem taşımaktadır (Bal, 2005). Çocuklar bir etkinlikte yer alırken nerede ve nasıl yapılacağı gerektiği çok önemli olmaktadır. Dış mekânda bulunan çocuk oyun alanları fiziksel olarak düzenlenen aktiviteyi kendine çekerek, çocuk sağlığını olumlu yönde etkilemektedir. Çocuklar doğal çevre sayesinde elde ettikleri deneyimler sonucu, doğayı kavrama bilincini geliştirmektedirler (Dicle, 2011). Dış mekânda oynanan oyunların aksine, açık mekânlarda oynanan oyunlar, çocuğun güneş ve temiz havadan faydalanmasını sağlamakta ve en doğal şekilde oyun aracılığıyla yaptığı hareketler solunum, sindirim ve boşaltım fonksiyonlarını düzenlemekte ve ter vasıtasıyla vücudu zehirli atıklardan temizlemektedir (Erdem, 2003).

1.5. Çocuk Oyun Parkları Hakkında Genel Bilgi

Çocuklar için tasarlanan kamusal mekânlardan biri olan çocuk oyun alanları çocuğun gelişiminde önemli yer tutan mekânların başında gelmekte, çocuğun en önemli aktivitesi olan “oyun” eylemine olanak sağlamaktadır (Tandoğan, 2011). Çocuk oyun alanları, çocukların oyun türlerine göre örgütlenmiş, genelde çevreden sınır ve engellerle yalıtılmış ve sabit gereçlerin yer aldığı çocuğun gelişimi açısından önemli açık mekânlardır (Gür ve Zorlu, 2002).

Yetişkinler tarafından belirlenen bir takım tasarım ölçütleri doğrultusunda tasarlanan bu mekânların çocuğun bakış açısından sosyal ve fiziksel olarak yeterli olup olduğu hakkında çok az şey bilinmektedir (Moore ve Lynch, 2015). Bununla birlikte, araştırmalar oyun alanlarının oyun yoluyla çocuğun motor, bilişsel ve sosyal gelişimine pozitif yönden katkıda bulunduğunu (Pellegrini ve Perlmutter, 1988; Kraft, 1989; Fjortoft, 2001; Turner ve ark., 2009) göstermektedir. Ancak bu mekânlar genel olarak herhangi bir engeli bulunmayan çocuklar için tasarlanmıştır.

Çocuklar, fiziksel, sosyal ve kültürel açıdan farklı bireyler olarak yetişmekle birlikte, bedensel ve mental gelişimlerinde büyük rol oynayan oyun alanlarından eşit derecede yararlanma hakkına sahiptir. Bu bağlamda, çocuk oyun alanları, çocukların dış mekânda rahatlayıp oyun ihtiyaçlarını karşıladıkları, enerjilerini harcadıkları, sosyal ilişkilerini geliştirdikleri ve aynı zamanda fizyolojik gelişimlerini sağladıkları, inceleme-muhakeme etme yetilerini geliştirdikleri, içinde çeşitli oyun elemanlarının yer aldığı ve eğitim amaçlı aktiviteleri desteklemek için tasarlanmış bir eğitim ortamıdır (Acar 2003; Duman ve Koçak 2013). Oyunun ve dolayısıyla çocuk oyun alanlarının çocuk gelişimi üzerinde önemli etkilerinin olduğu birçok çalışmada kabul görmüştür (Moore, 1986; Hart 1979; Ward Thompson, 2013; Czackzyska-Podolska, 2014; Solomon, 2014; Jongeneel ve ark., 2015). Bu noktada Dünya Çocuk Yılı olması dolayısıyla 1977 yılında açıklanan Çocuk Oyun Hakları Malta Deklarasyonu, oyunun, beslenme, sağlık, barınma, eğitim kadar yaşamsal bir öneme haiz olduğuna değinmektedir. Ayrıca 1989 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilen “Çocuk Hakları Bildirgesi”nin 31. maddesinde “çocukların boş zaman geçirmeye, dinlenmeye, yaşlarına uygun olarak oyun oynamaya, kültürel ve sanatsal etkinliklere katılmaya ilişkin hakları” olduğu belirtilerek, anlaşmaya taraf olan devletlerin bu haklar konusunda uygun ve eşit fırsatları sağlaması gerektiği vurgulanmıştır (Unicef, 1989).

Ülkemizde oyun alanları oluşturulurken hem tasarım hem de uygulama aşamalarında önemli eksikliklerin olduğu birçok çalışmanın bulgularında yer almıştır (Ayan ve Ulaş, 2015). Bu doğrultuda günümüz kentlerine bakıldığında çocukların standartlara uygun olmayan oyun alanlarında oynamak zorunda kaldıkları görülmektedir (Turgut ve Yılmaz, 2010). Oysaki herhangi bir çocuk oyun alanının fiziksel açıdan mevcut durumunun iyi veya kötü olması o çocuk oyun alanının nasıl planlandığı ya da tasarlandığı ile doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda tatlı eğimler, iyi bir drenaj, basamakların varlığı ve ekipmanlar boyunca çeşitli hareket imkanlarının ve güvenliğin sağlanması tasarım sırasında göz önünde bulundurulması gereken ihtiyaçlar kapsamında ele alınabilir (Phillips, 1996; Yücel 2005).

1.5.1. Oyun alanlarında zemin tasarımı hakkında bilgi

Çocuk oyun alanlarında döşeme seçiminde bir ikilem yaşanmaktadır. Çünkü döşemenin, hem çocukları düşme vb. kazalardan korumak için yeterince yumuşak hem de tekerlekli sandalye, yürüteç vb. için yeterince sağlam ve sert olması istenir. Amerika’da çocuk oyun alanlarında “döşeme zonu” olarak bilinen alanların döşemeleri ASTM – F1292-91 (Oyun alanlarının altında ve çevresinde çarpma etkisini azaltmak için oluşturulmuş standartlar) standartlarına göre belirlenmektedir. Bu standartlara uyularak herhangi bir oyun elemanının üst kısmından düşen bir çocuğun yaralanmadan ya da ölümcül bir darbe almadan kurtulacağı güvenli bir zemin oluşturulur. Günümüzde kullanılan geleneksel döşemelerde ya güvenlik ya da kullanılabilirlik standartları (ADA) ele alınır, fakat hiçbir zaman ikisi bir arada ele alınmaz. Örneğin; beton, asfalt, suni çim, çakıl ve granit gibi sert yüzey kaplamaları her mevsim için kullanışlı bir zemin oluşturur fakat bunların hiçbiri güvenlik açısından önerilmez. Diğer yandan kum ve küçük taneli çakıl ise CPSC (Birleşmiş Milletler Kullanıcı Güvenliği İçin Üretim Komisyonu) standartlarına uymakta fakat ADA standartlarına uymamaktadır. Çim alanlar, yapısal olmayan rekreasyonel alanlarda oldukça kullanışlıdır ancak yağmurlu havalarda pek kullanışlı sayılmamaktadır. 1991’de yayınlanan CPSC standartları talimatında çocuk oyun alanlarında güvenlik için kullanılacak yüzey kaplamaları şunlardır (Sipes ve Roberts, 1994):

- Organik gevşek materyal,
- İnorganik gevşek materyal,
- Sentetik materyal,

- Gevşek materyal,
- Modüler birimler,
- Tek parça sentetik materyal (Kaplama materyal) olarak belirtilmektedir.

1.5.2. Oyun alanlarında renk seçimi hakkında bilgi

Çocukların yaşlarına göre renk tercihleri her yaşta farklılık gösterse de çocuklar her yaşta canlı ve parlak renkleri, özellikle kırmızıyı tercih ettikleri bilinmektedir. Ancak otizm spektrum bozukluğu ya da renk ile duyuşal aşırı yüklenme yaşayan insanlar için bu geçerli olmayabilmektedir.

Bu nedenle baskın oyun alanı ekipmanında ana renkler yerine kahverengi, koyu mavi, gri ve beyaz gibi daha yumuşak renk tonlarının kullanılması daha uygundur. Ekipmandaki vurgu parçalarında daha canlı renkler kullanılabilir. Görme sorunu yaşayan kullanıcıların konforu için parlak, yansıtıcı yüzeylerden kaçınılmalıdır. Görme azlığı olan insanlar en iyi sarıyı görebilmektedir. Bu nedenle el tutamakları koyu arka plana karşı sarı gibi yüksek zıtlığa sahip olmalıdır (Playworld, 2015; Hags 2019b).

Ayrıca oyun alanında zeminde zıt renkleri tercih etmek oyun alanında hareket etmeyi kolaylaştırabilir, farklı alanların görsel olarak ayrılmasına fayda sağlayabilir (Sungur ve Czapłinska, 2018). Bu nedenle zıt renkler ekipman ve yönlendirme yolu arasında kullanılmalı, yansıtıcı yüzeylerden kaçınılmalıdır. Ayrıca delik olarak görülebilmek ihtimali olduğundan yüzeyde desen olarak koyu renk kullanılmamalıdır (Hags, 2019a).

1.5.3. Oyun alanlarında güvenlik hakkında bilgi

Oyun alanlarında göz önünde bulundurulması gereken en önemli konu güveniktir. Çocuk oyun alanlarında meydana gelen kazaların nedenleri şu şekilde sıralanabilir: Oyun alanlarının zemininin bozuk (aşırı derecede sert vb.) ve kullanışsız olması, oyun alanlarının tasarımındaki hatalar, oyun elemanlarının hatalı yerleşim düzeni ve bakımsızlığı, çocukların oyun elemanlarını yanlış kullanımı ve oyun alanında trafiğe vb. etki alanlarına karşı önlem (kuşatma elemanı kullanımı vb.) alınmayışıdır.

1.5.4. Oyun alanlarında bitkilendirme hakkında bilgi

Çocuk oyun alanlarında yapılacak bitkilendirmede özellikle bitkilerin fonksiyonel özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır. Buna göre çocuk oyun alanlarında (Ahıskalı, 1998); dikenli, zehirli bitkilere yer verilmemelidir. Örneğin, Nerium oleander (Zakkum),

Ilex aquifolium (Çoban püskülü) gibi bitkiler oyun alanlarında yer almamalıdır. Çocuk boyutunda bitkiler kullanılmamalıdır.

Çevre koşulları dikkate alınarak bitkilendirme yapılmalıdır. Örneğin, trafiğin yoğun olduğu bölgelerde çitlerle önlem alınmalıdır. İklim koşulları dikkate alınarak bitkilendirme yapılmalıdır. Bitki seçiminde mekan yaratma olgusu düşünülmelidir. Bitkilendirmede mümkün olduğu kadar geniş yapraklı ağaçlara yer verilmelidir. Bitkilendirme, sonbahar ve ilkbahar güneşinden yararlanacak şekilde yapılmalıdır. İri meyvelere sahip (Atkestanesi vb.), dal düşüren (İhlamur vb.) gibi ağaçların kullanılmaması gerekir (Özgüç, 1998).

Bitkilendirme yapılırken oyun alanı içindeki yollarda özellikle tekerlekli sandalye ya da benzeri bir yardımcı araç kullananların geçişlerini engellemek için "dağınık formda gelişen bitkiler geçişi engellemeyecek şekilde yaya yollardan yeterince uzağa dikilmelidir".

Oyun alanında özellikle tekerlekli sandalye kullanan çocukların optimum erişimi için yerden yaklaşık 46- 122 cm yükseklikte ve dikey olarak dallanan türlerin seçimi gerekmektedir (Moore, 1993).

Bitki seçiminde çocukların ağızlarına koyabilecekleri zehirli tohum yada meyvesi olan bitkiler, dikenli bitkiler, meyvesinden dolayı boğulma tehlikesi yaratabilecek bitkiler, lavanta gibi arı çeken bitkiler, alerjen özellikleri bulunan bitkiler kullanılmamalıdır (Playworld, 2015).

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Duman ve Koçak (2013), “Çocuk Oyun Alanlarının Biçimsel Özellikleri Açısından Değerlendirilmesi” adlı çalışmada Konya ili merkez ilçelerinde bulunan oyun alanlarını araştırmıştır. Bu çalışmada oyun alanlarının büyük çoğunluğunda zemin kaplamasının uygun olduğunu, oyun materyallerinin çeşidinin az olmasına rağmen farklı yaşa uygun olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca çocuk oyun alanlarının ana cadde, kalabalık ortamlardan uzak olduğunu fakat bu alanların önemli bir bölümünde ağaç, çiçek, kamelya, çim, güvenlik yönünden yeterli olmadığını tespit etmişlerdir.

Sherker ve Ozanne Smith (2001), yaptıkları çalışmada oyun alanlarında meydana gelen sakatlıkların çocuklarda ciddi ve etkili bir olaya neden olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca bu durumun patolojik ve yedek maliyetli sonuçlar ortaya koyacağını ifade etmişlerdir. 1996 yılında yeni oyun alanı güvenlik standartlarının belirlenmesinden sonra kol kırılması ve baş sakatlanması nedeniyle hastaneye yatırılan çocuk sayısının arttığını belirtmiştir. Mevcutta yer alan standartların ise baş sakatlanmalarını minimize etmeye çalıştığını ifade etmiştir.

Veitch ve arkadaşları (2005), yaptıkları araştırmada aile bireylerinin %80'nin yol çevrelerinde yaşadığını ve bu bireylerin yalnızca yarısı çocuklarını oyun oynamak için sokağa gönderdiklerini ifade etmişlerdir. Çünkü güvenlik kaygılarının aile bireylerinin bakış açısını değiştirdiklerini vurgulamıştır.

Ball (2003), yaptığı çalışmada İngiltere’de oyun sahası kalite araştırmasında kentlerdeki kullanıma elverişli olmayan ve atıl haldeki alanların tüm standartları karşılayan ve çocukların gelişimine destekte bulunan çok iyi oyun alanlarına dönüştürülebileceğini ifade etmiştir.

Schwebel ve arkadaşları (2003), yaptıkları araştırmada çocukların yetenekleri ile istenmeden meydana gelen sakatlıklar arasındaki bağlantıyı incelemişlerdir. Yapılan çalışma sonucunda yetenekli ve hareketli çocuklar ile istenmeden meydana gelen sakatlıklar arasında bir ilişkinin olduğunu göstermişlerdir.

Cihangiroğlu, (1994), “Çocuk Oyun Alanlarındaki Oyun Aletlerinde Uyulması Gereken Kriterler” konulu çalışmada, yurt içi ve yurt dışındaki oyun ürünlerinden örneklere yer verilmiştir. Adı geçen bu çalışmada Türkiye’de okul öncesinden ergenlik çağına kadar olan çocukların ergonomik ölçülerinin belirlenmemiş olması, yurt dışı ölçülerin de uygunluk

göstermemesi, malzeme standartlarının oyun elemanları için standartlaşmamış olması ve yetersizliği aşılamayan zorluklar olarak belirtilmiştir.

Carver ve arkadaşları (2007), yaptıkları araştırmada çocuk oyun alanı güvenliğinde komşuların etkisini incelemişlerdir. Çocuğun sakatlık riskini ya da yabancı bir tehlikeyi fark etmek, komşuluk ilişkilerinin çocukların fiziksel aktivitelerindeki davranışlarında etkili olduğunun bir göstergesi olarak kabul ettiklerini ifade etmişlerdir.

Hardy (2006), yaptığı çalışmada çocuk güvenliğinde ateşli silahlarla mücadeleye dikkat ettiğini ifade etmiştir. Kamusal tepkilerle çocuklar ve gençlerin silahlardan uzak tutulması gerektiğini vurgulamıştır. “Silahlara ve şiddete hayır” kampanyalarının çocuklar ve gençler arasında ölüm ve sakatlıkları minimize edeceğini ifade etmiştir.

Benedyk ve Minister (1998), yaptıkları çalışmada oyun alanı ekipmanlarının güvenliği test edilirken mantıklı ve tutarlı testlerin uygulanması gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca tipik bir oyun alanı için kullanıcıların yaş, yetenek, beden ve davranışlarının dikkate alınarak tehlikeli ve güvensiz bölgelerin bakım ve yönetiminin gerçekleştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Shalat ve arkadaşları (2006), yaptıkları çalışmada emprenye ve benzeri işlem görmüş ahşap ekipmanların çocuk oyun alanlarında kullanım sonuçlarını incelemişlerdir. Arsenik ve türevleri ile işlem gören ahşap oyun alanı ekipmanlarının çocukların yaşamları boyunca kansorejen tehdit oluşturduğunu ortaya koymuşlardır.

Miguel ve arkadaşları (2007), yaptıkları araştırmada İspanya’nın başkenti Madrid’de oyun alanlarında çocukların kanser yapıcı tehlikeli iz elementlere maruz kalma riskini incelemişlerdir. İz (eser miktarda) elementlerin çocuklara üç yoldan zararlı olduğunu belirtmişlerdir. Bu zararlı üç yol: Ağız ya da burun yolu ile parçacıkların yutulması, iz elementlerin direkt vücuda alınması ve açık cilde yapışan parçacıkların deri yolu ile absorbe edilmesi olarak tespit etmişlerdir.

Baum (2006), yaptığı çalışmada oyun alanları ekipmanlarındaki statik elektriğin insülin kullanan çocuklardaki insülin faydasını azalttığını ifade etmiştir. Bu çalışma sayesinde statik elektriğin yoğun olduğu oyun alanlarının şeker hastası olan çocukların kullanımından uzak tutulması gerektiğini belirtmiştir.

Miles (2008), yaptığı çalışmada çocukları oyun alanlarında oynamaya teşvik etmek ve komşuların rahatsızlığını önlemek için oyun alanlarının güvenliğini arttırmayı incelemiştir.

Bunu ayarlamak için başka semt ve mahalleler ile ortak program düzenlenerek çocukların oyun alanlarında oynamaya teşvik etmeyi ve ebeveynlerin güvenlik anlayışının arttırılması gibi çözümleri ortaya koymuştur.

3. MATERYAL VE METOT

3.1. Materyal

3.1.1. Araştırma alanı

Kahramanmaraş ili Akdeniz ve Güneydoğu Bölgesi arasında yer konumlanmıştır. Bulunduğu bölgeden dolayı son derece sıcak bir iklime sahiptir. Dağlar, platolar, ovalar, ormanlar ve yaylalardan oluşan bir şehirdir. Çevre iller arasında Gaziantep, Adana, Hatay, Mersin gibi iller bulunmaktadır. Kahramanmaraş büyükşehir olmasına rağmen genel olarak çevre illere göre gelişmekte olan bir şehirdir. Bunların içerisinde çevre tasarımı, peyzaj düzenlemeleri, çocuk oyun park temalı tasarımlar sıralanabilir.

Araştırma alanı Kahramanmaraş merkez ilçelerinde yer alan çocuk oyun parkları olarak belirlenmiştir. Nüfus ve yüzölçümlerinin büyüklüğü nedeniyle Kahramanmaraş'ın merkezi ilçeleri, Dulkadiroğlu ve Onikişubat olarak bilinmektedir.

Belediyelerin parklarla ilişkisin açıklayacak olursak kentin ve kentsel çevrenin daha iyi bir görünüm almasına yardımcı olurken, diğer yandan kent halkının fiziksel gereksinimlerine karşılık vermek üzere, dinlenme gezinti park ve çocuk oyun alanlar, açık yeşil alanların çoğaltılması gibi işlevleri gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır. Belediyecilik ve park ilişkisi açısından incelediğimizde Onikişubat Belediyesi 2014 yılında Kahramanmaraş Belediyesi'nden devraldığında 193 adet ve park alanı bulunmakta idi (440.025 m²). 2023 yılı bugün itibari ile EXPO alanı dahil toplamda 391 adet park ve yeşil alana çıkartmış bulunmaktadır (1.555.850 m²). Bu çalışmadaki veriler 6 Şubat 2023'den önceki tarihe aittir.

Bu çalışma Kahramanmaraş ili merkez ilçelerinde bulunan çocuk oyun parklarının ebeveynler tarafından ergonomi ve tasarım açısından değerlendirilmesi araştırılmıştır. Bu kapsamda Kahramanmaraş ilinde merkez ilçelerdeki çocuk oyun parklarının tamamı araştırma kapsamına alınmıştır.

3.1.2. Anket formunun oluşturulması

Bu çalışmada yer alan anket formu 58 sorudan oluşmaktadır. Ankette yer alan sorulan genellikle çocuk oyun park tasarımı ile ilgili olmakla birlikte; çocuk oyun parklarının peyzaj düzeni, park ortamının güvenliği ve sağlığı (gürültü, titreşim, sıcaklık, ışık ve toz),

engelliler için donatılar, güvenlik ve uyarı levhaları, ekipmanların donatı ve çeşitliliği gibi konular bulunmaktadır.

3.2. Metot

3.2.1. Örneklem hesaplanması

200 adet anket uygulanmıştır. Örneklem hesaplanması için gereken formül aşağıda gösterilmiştir (Sencan, 1993):

$$n = \frac{Z^2 \times N \times P \times Q}{N \times D^2 + Z^2 \times P \times Q} \quad (3.1)$$

N: Ana kütle

n: örnek büyüklüğü

P: Ölmek istediğimiz özelliğin ana kütlede bulunma ihtimali (%50)

Q: 1-P

D: Kabul edilen örnekleme hatası (%10 alınmıştır)

Z: Güven katsayısı (%95'lik güven katsayısı 1,96 alınmıştır)

Yukarıda yer alan formüle göre 320 orman ürünleri işletmesi için 70 adet anket yapılması gerekmektedir. Rastgele tesadüf yöntemine göre firmalar seçilerek yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Kahramanmaraş ilinde uygulanan anket sayesinde 70 küçük ve orta ölçekli orman ürünleri firmasında çalışan yöneticilerin İSG ile ilgili bilinç düzeylerinin saptanması amaçlanmıştır. Ankette 5'li likert ölçekli sorular genellikle hazırlanmıştır. Çalışan yöneticilere yüz yüze görüşme yöntemi ile anket uygulanmıştır.

3.2.2. İstatistiksel analiz

Anketten elde edilen veriler SPSS ortamında değerlendirilmek üzere incelenmiştir. SPSS paket programında anketten elde edilen her veri girişi yapıldıktan sonra verilerin değerlendirilmesi için frekans tabloları oluşturulmuştur.

Frekans tablolarının oluşturulmasındaki amaç; verilerin genel özelliklerini kavrayabilmek ve bu verilerden yararlanmaktır. Bu yöntemde sınıflandırma aşaması belirlenen özellik ve büyüklüklerin bir araya toplanmasıyla gerçekleştirilmektedir. Elde edilen frekans tablolarındaki her bir sınıfta bulunan yönetici sayısına frekans (f) denilmektedir (Batu,

1995). Bununla birlikte frekans tablosu, verilerin sınıflara göre ve bu sınıfların frekansları ile birlikte bir tablo şeklinde oluşturulmasına denilmektedir (Spiegel ve Stephens, 2004).

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Kahramanmaraş ili merkez ilçelerinde bulunan çocuk oyun parklarındaki ebeveynlere ergonomi ve tasarım ile ilgili anket uygulandıktan sonra elde edilen veriler aşağıda yer almaktadır.

Çizelge 4.1. Çocuk oyun parklarına gidilme sıklığı

	Kullanmıyorum	Nadiren	Genellikle	Sık Sık	Her Zaman	Toplam
Kadın	%1,7	%33,1	%38,1	%19,5	%7,6	%100
Erkek	%6,1	%28,0	%34,1	%24,4	%7,3	
Toplam	%3,5	%31,0	%36,5	%21,5	%7,5	

Çizelge 4.1’ de çocuk oyun parklarına gidilme sıklığı incelenmiştir. Çizelge 4.1’de yer alan ebeveynlerin %3,5’inin çocuk oyun parklarını hiç kullanmadığını, %31’nin nadiren kullandığını, %36,5’inin genellikle kullandığını, %25,1’inin sık sık kullandığını, %7,5’inin ise her zaman götürdüğü görülmektedir. Çocuğu oyun parkına cinsiyet açısından kimin götürdüğüne bakıldığında çoğunlukla kadının (%43.9), erkeğin (%35.3) götürdüğü, ayrıca çoğunlukta olan kadınların çocuk oyun parklarını daha sık kullanıldığı görülmektedir.

Çizelge 4.2. Çocuk oyun parklarında geçirilen süre

	0-1 saat	1-2 saat	2-3 saat	3 saat ve üzeri	Toplam
Kadın	%28,2	%23,1	%35,0	%13,7	%100
Erkek	%32,9	%36,6	%17,1	%13,4	
Toplam	%30,2	%28,6	%27,6	%13,6	

Çocuk oyun parklarında geçirilen süre yoğunluk açısından, ekipmanların yeterli olup olmadığını belirlemek açısından önemlidir. Çizelge 4.2’de yer alan ebeveynlerin %30,2’sinin çocuk oyun parklarına 1 saatten daha az gittiği, %28,6’sının 1 saatten 2 saate kadar gittiği, %27,6’sının 2 saatten 3 saate kadar gittiği, %13,6’sının 3 saatten fazla gittiği gözlemlenmektedir. Ayrıca cinsiyet açısından kadınların erkeklere oranla çocuk oyun parklarında geçirdiği sürenin daha fazla olduğu gözlemlenmiştir. Toplam da 1 saatten 3 saate kadar geçirilen süre, 1 saatten daha az ve 3 saatten fazla gidenlere oranla yüksektir.

Çizelge 4.3. Çocuk oyun parklarının evin yakınında bulunması durumu

	Çok Önemsiz	Önemsiz	Kararsızım	Önemli	Çok Önemli	Toplam
Kadın	%1,7	%6,8	%2,5	%29,7	%59,3	%100
Erkek	%3,7	%1,2	%14,6	%30,5	%50,0	
Toplam	%2,5	%4,5	%7,5	%30,0	%55,5	

Çizelge 4.3'te yer alan çocuk oyun parklarının evinin yakınında bulunması durumu incelenmiştir. Evinin yakınında bulunması durumu ebeveynler için çok önemlidir. Örneklemede yer alan ebeveynlerin çoğunluğunu oluşturan kadınlar (%59,3) kısmı evlerinin yakınında bir oyun parkının bulunması önemlidir görüşüne katılmışlardır. Bu oran erkeklerde (%50) düzeyindedir. Ebeveynler çoğunlukla evlerine yakın olan çocuk oyun parklarına gitmeyi tercih etmektedirler.

Çizelge 4.4. Çocuk oyun parklarına ulaşılabilirlik durumu

	Çok Önemsiz	Önemsiz	Kararsızım	Önemli	Çok Önemli	Toplam
Kadın	%1,7	%3,4	%2,5	%33,1	%59,3	%100
Erkek	%1,2	%1,2	%12,2	%35,4	%50,0	
Toplam	%1,5	%2,5	%6,5	%34,0	%55,5	

Çizelge 4.4'te çocuk oyun parklarına ulaşılabilirlik durumu incelenmiştir. Oyun parklarının evinin yakınında bulunması ve ulaşılabilir olması ebeveynler tarafından daha çok tercih edilmektedir. Çizelge 4.4'te yer alan çocuk oyun parklarına ulaşılabilirlik durumu kadınlar ve erkekler için (1,5) çok az bir oranda çok önemsiz olarak tercih edilmiş, %2,5 önemsiz, %6,5 kararsız, %34 önemli ve hem kadın (%59,3) hem de (%50,0) erkek için çoğunluğu oluşturan oran ulaşılabilirlik açısından çok önemlidir.

Çizelge 4.5. Çocuk oyun parklarının trafik güvenliği durumu

	Çok Önemsiz	Önemsiz	Kararsızım	Önemli	Çok Önemli	Toplam
Kadın	%1,7	%3,4	%2,5	%27,1	%65,3	%100
Erkek	%3,7	%3,7	%8,5	%28,0	%56,1	
Toplam	%2,5	%3,5	%5,0	%27,5	%61,5	

Çocuk oyun parklarında çocukların güvenliğini sağlamak için önlemler alınır ve bunları belirten uyarı ve levhalar bulunmaktadır. Trafik güvenliği de hem ana cadde üzerinde olup olmadığı hem de parkın yoğunluğu ile alakalıdır. Çizelge 4.5'te parkların trafik güvenliği

durumu incelenmiştir. Çizelge 4.5’de yer alan çocuk oyun parklarının trafik güvenliği durumu toplamda çok az bir oranla (%2,5) çok önemsiz olarak seçilmiş, (%3,5) önemsiz, (%5,0) kararsız, (%27,5) önemli, kadın ve erkeklerde yakın bir oranlar toplamda (%61,5) çok önemli olarak tercih etmiştir.

Çizelge 4.6. Çocuk oyun parklarının ve donatılarının iklim koşullarına göre tasarımı

	Çok Önemsiz	Önemsiz	Kararsızım	Önemli	Çok Önemli	Toplam
Kadın	%1,7	%1,7	%11,0	%38,1	%47,5	%100
Erkek	%1,2	%4,9	%20,7	%35,4	%37,8	
Toplam	%1,5	%3,0	%15,0	%37,0	%43,5	

Çocuk oyun parklarında bulunan donatı ve ekipmanların malzemesi bulunduğu bölgenin iklimine göre tasarlanmalıdır. Çok sıcak bölgelerde ahşap tercih edilirken daha ılıman yerlerde plastik, metal tercih edilebilmektedir. Bu durum ekipmanların ve donatıların kullanılabilirliğini etkilemektedir. Çizelge 4.6’da yer alan çocuk oyun parklarının ve donatılarının iklim koşullarına göre tasarımı durumu kadınlar (%1,7) erkekler (%1,2) toplamda (%1,5) çok önemsiz olarak tercih edilmekte, kadınlarda (%1,7) erkeklerde (%4,9) toplamda (%3,0) önemsiz olarak değerlendirilmekte, kadınlarda (%11,0) erkeklerde bu oran %20,7 ile kadınlara göre daha fazla kararsız olduğunu belirtmişlerdir. Kadınlarda (%38,1) erkeklerde (%30,5) yaklaşık oranı ile önemli olduğunu belirtmişler, bu oran (%47,5) en çok kadınlar tarafından çok önemli olarak tercih edilmiştir.

Çizelge 4.7. Çocuk oyun parklarının doğal öğelere sahip olması durumu

	Çok Önemsiz	Önemsiz	Kararsızım	Önemli	Çok Önemli	Toplam
Kadın	%1,7	%1,7	%8,5	%41,5	%46,6	%100
Erkek	-	%1,2	%14,6	%48,8	%35,4	
Toplam	%1,0	%1,5	%11,0	%44,5	%42,0	

Çocuk oyun parklarının doğal öğelere sahip olması açık-yeşil alanlar ve peyzaj düzenlemeleri ile ilişkilendirilebilmektedir. Ebeveynler için çocuk oyun parklarında doğal öğelerin bulunması çok önemli olmaktadır. Çizelge 4.7’de yer alan çocuk oyun parklarının doğal öğelere sahip olmasını toplamda %1’lik kısım çok önemsiz, %1,5’lik kısım ise önemsiz olarak belirtmiştir. Kadınların %8,5’i kararsız iken, erkeklerin %14,6’sı kararsız olduğunu belirtmişlerdir. Çocuk oyun parklarının doğal öğelere sahip olmasını toplamda %44,5’i önemli, %42’si çok önemli olduğunu ifade etmişlerdir.

Çizelge 4.8. Çocuk oyun parklarında çocuklara yönelik açık yeşil alanlar

	Çok Önemsiz	Önemsiz	Kararsızım	Önemli	Çok Önemli	Toplam
Kadın	%1,7	%3,4	%2,5	%44,1	%48,3	%100
Erkek	%1,2	%3,7	%11,0	%43,9	%40,2	
Toplam	%1,5	%3,5	%6,0	%44,0	%45,0	

Çizelge 4.8 incelendiğinde ebeveynler çocuklara yönelik açık yeşil alanların bulunduğu parkları daha çok tercih etmektedir. Açık yeşil alanlar hem görsel açıdan hem de fiziki açıdan birçok olumlu etki sağlar. Çizelge 4.8’de yer alan çocuk oyun parklarında çocuklara yönelik açık yeşil alanlar toplamda %1,5’i çok önemsiz, toplamda %3,5’i önemsiz olduğu saptanmıştır. Bu durum kadınlarda %2,5’lik kısmı kararsız iken, erkeklerde %11’lik kısmı kararsız olduklarını ifade etmişlerdir. Çocuklara yönelik açık yeşil alanlar toplamda %44’ü önemli, %45’i çok önemli olarak saptanmıştır.

Çizelge 4.9. Çocuk oyun park modellerinde çeşitlilik

	Çok Önemsiz	Önemsiz	Kararsızım	Önemli	Çok Önemli	Toplam
Kadın	%1,7	%2,5	%10,2	%42,4	%43,2	%100
Erkek	-	%4,9	%15,9	%39,0	%40,2	
Toplam	%1,0	%3,5	%12,5	%41,0	%42,0	

Çocuk oyun parklarında çok fazla çeşidin bulunması ebeveynler tarafından daha çok tercih edilmektedir. Bu sayede çocuklar sıkılmıyor ve parkta geçirilen süre uzuyor. Oynama süresi uzadıkça ve çeşidin bulunması ile bağlantılı olarak çocukları mental anlamla olumlu etkilemektedir. Çocukların daha çok vakit geçirebilmesi, sıkılmaması için çocuk oyun park modellerinin çeşitli olması gerekmektedir. Modellerin çeşitli olması, parkı ebeveynler ve çocuklar tarafında daha cazibeli daha işlevsel kılmaktadır. Bu tarz çeşitlerin bulunduğu parklar daha çok tercih edilmektedir. Çizelge 4.9 incelendiğinde çocuk oyun park model çeşitliliği toplamda ebeveynlerin %42’si çok önemli, %44’ü önemli olduğu görüşlerini, %6’sı kararsız olduğu ifade edilmiştir.

Çizelge 4.10. Çocuk oyun parklarında engelli çocuklar için ekipmanlar

	Çok Önemsiz	Önemsiz	Kararsızım	Önemli	Çok Önemli	Toplam
Kadın	%2,5	%3,4	%3,4	%18,6	%72,0	%100
Erkek	%1,2	%7,4	%11,1	%17,3	%63,0	
Toplam	%2,0	%5,0	%6,5	%18,1	%68,3	

Çocuk oyun parklarını engellilerin de kullanabilmesi için engellilere özel ekipmanların bulunması gerekmektedir. Çizelge 4.10 incelendiğinde yapılan ankette parkların genelinde engelli çocuklar için yeterli ekipmanın bulunmadığı tespit edilmiştir. Engelli çocuklar için ekipmanların önemi açısından çizelgeye bakıldığında toplamda %68'i çok önemli, %6,5'i kararsız, %2'lik kısım çok önemsiz olduğunu ifade etmişlerdir.

Çizelge 4.11. Çocuk oyun parklarında peyzaj düzenlemesi

	Çok Önemsiz	Önemsiz	Kararsızım	Önemli	Çok Önemli	Toplam
Kadın	%1,7	%8,5	%9,3	%33,9	%46,6	%100
Erkek	-	%15,9	%22,0	%23,2	%39,0	
Toplam	%1,0	%11,5	%14,5	%29,5	%43,5	

Çocuk oyun parklarında peyzaj düzenlemesi çocuklar açısından önemli olmaktadır. Çünkü örnekle destekleyecek olursak kullanılan peyzaj bitkilerinin bahar mevsimlerinde açtığı çiçeklerin böcek çekmesi gibi veya polenden dolayı alerjik etkenlerin olmasından dolayı, bitkilerin meyvelerinin zehirli olabilmesi, dikenli olması gibi durumlardan dolayı peyzaj düzenlemeleri bu gibi olasılıkları göz önüne alarak tasarlanmalıdır. Aynı zamanda peyzaj düzenlemeleri çocukların oyun oynayabileceği açık-yeşil alanları da içine almaktadır. Çizelge 4.11 incelendiğinde çocuk oyun parklarında peyzaj düzenlemesi toplamda %43,5'i çok önemli, %14,5'i kararsız, %1'i çok önemsiz olduğu görüşlerini ifade etmişlerdir.

Çizelge 4.12. Çocuk oyun parklarında güvenlik önlemleri durumu

	Çok Önemsiz	Önemsiz	Kararsızım	Önemli	Çok Önemli	Toplam
Kadın	%1,7	%8	%3,4	%27,1	%66,9	%100
Erkek	-	%7,3	%8,5	%20,7	%63,4	
Toplam	%1,0	%3,5	%5,5	%24,5	%65,5	

Çocuk oyun parklarında güvenlik, çocukların ve park ortamının sağlığı açısından çok önemli bir faktör olmaktadır. Güvenlik önlemleri çocukların yaralanmalara karşı alınabilecek tedbirler kapsamaktadır. Çizelge 4.12'ye bakıldığında çocuk oyun parklarında güvenlik önlemleri durumunu toplamda %65,5'i çok önemli, %5,5'i kararsız, %1'i çok önemsiz bulmaktadır.

Çizelge 4.13. Güvenlik önlemlerini belirten levhalar

	Çok Önemsiz	Önemsiz	Kararsızım	Önemli	Çok Önemli	Toplam
Kadın	%1,7	%1,7	%4,2	%33,9	%58,5	%100
Erkek	%1,2	%4,9	%11,0	%29,3	%53,7	
Toplam	%1,5	%3,0	%7,0	%32,0	%56,5	

Çocukların ve ebeveynlerin güvenlik uyarılarını bilmeleri ve bunlara dikkat etmeleri, çocuklarını yönlendirmeleri ya da okuma yazma bilen çocukların yönlenebilmesi açısından güvenlik önlemlerini belirten levhaların bulunmasına dikkat edilmelidir. Bu levhalar güvenlik önlemleri durumu için çok önemli olmaktadır. Çizelge 4.13'e bakıldığında ebeveynlerin toplamda %56,5'i çok önemli, %7'si kararsız, %1,5'i çok önemsiz olduğunu ifade etmiştir.

Çizelge 4.14. Çocuk oyun parklarında aydınlatmalar

	Çok Önemsiz	Önemsiz	Kararsızım	Önemli	Çok Önemli	Toplam
Kadın	%1,7	%8	%5,9	%36,4	%55,1	%100
Erkek	%1,2	%6,1	%12,2	%23,2	%57,3	
Toplam	%1,5	%3,0	%8,5	%31,0	%56,0	

Aydınlatmalar gerek ebeveynler için gerekse çocuklar için çok önemli olmaktadır. Ebeveynlerin çocuklarını görebilmesi, çocukların oyun donatılarını karanlıkta dahi rahatça kullanabilmesi açısından aydınlatmalar buna göre tasarlanmalıdır. Çizelge 4.14 incelendiğinde çocuk oyun parkında aydınlatmalar toplamda %56'sı çok önemli, %8,5'i kararsız, %1,5'i çok önemsiz olduğunu ifade etmiştir.

Çizelge 4.15. Çocuk oyun parklarında ebeveynler için donatılar

	Çok Önemsiz	Önemsiz	Kararsızım	Önemli	Çok Önemli	Toplam
Kadın	%1,7	%1,7	%4,2	%44,9	%47,5	%100
Erkek	%1,2	%6,1	%17,1	%43,9	%31,7	
Toplam	%1,5	%3,5	%9,5	%44,5	%41,0	

Ebeveynlerin çocuklarının takibi açısından oturma alanlarına ihtiyaç duyarlar ve bu sayede çocuk oyun alanları ebeveynler tarafından daha cazibeli hale gelmektedir. Ayrıca ebeveynler için donatıların yeterli sayıda olması gerekmektedir. Yeterli veya daha fazla sayıda bulunan ekipmanlar ebeveynler tarafından daha çok tercih edilmektedir.

Ebeveynlerin toplamda %41'i çok önemli, %9,5'i kararsız %1,5'i çok önemsiz olduğunu ifade etmiştir.

Çizelge 4.16. Çocuk oyun parklarında çocuklara yönelik açık yeşil alanlar

	Çok Yetersiz	Yetersiz	Normal	Yeterli	Çok Yeterli	Toplam
Kadın	%2,5	%24,6	%42,4	%22,9	%7,6	%100
Erkek	%2,4	%26,8	%53,7	%9,8	%7,3	
Toplam	%2,5	%25,5	%47,0	%17,5	%7,5	

Çocuk oyun parklarında donatıların olduğu kadar açık yeşil alanlarda önem arz etmektedir. Açık yeşil alanlar ebeveynlerin beklerken ruh halini olumlu etkilerken, çocuklar içinde park alanlarına ek olarak burada da oyun alanı oluşturmaktadır. Görsellik ve tasarım açısından çok beşeri durmasından ziyade açık yeşil alanların olması doğallığı ve bütünlüğü sağlamaktadır. Çizelge 4.16'ya yeterlilik açısından bakıldığında %7,5'i çok yeterli, %47'si normal, %2,5'i çok yetersiz bulmaktadır.

Çizelge 4.17. Yaş aralıklarına göre donatı ve tasarımlar

	Çok Yetersiz	Yetersiz	Normal	Yeterli	Çok Yeterli	Toplam
Kadın	%6,8	%33,1	%36,4	%16,1	%7,6	%100
Erkek	%11,0	%29,3	%41,5	%11,0	%7,3	
Toplam	%8,5	%31,5	%38,5	%14,0	%7,5	

Çocuk oyun parkları her yaştan çocuğa hitap etmelidir. Bu hem donatı çeşitliliği ile sağlanabilir hem de yaş aralıklarına göre donatıların ve buna göre tasarım yapılması ile ilişkilendirilir. Yaş aralıklarına göre donatıların olması çocukların güvenliği açısından da önemlidir. Çizelge 4.17 yeterlilik açısından incelendiğinde %7,5'i çok yeterli, %38,5'i normal, %8,5'i çok yetersiz bulmaktadır.

Çizelge 4.18. Kalabalıklara göre donatı ve ekipmanlar

	Çok Yetersiz	Yetersiz	Normal	Yeterli	Çok Yeterli	Toplam
Kadın	%17,8	%28,8	%33,9	%11,9	%7,6	%100
Erkek	%14,6	%36,6	%32,9	%8,5	%7,3	
Toplam	%16,5	%32,0	%33,5	%10,5	%7,5	

Çocuk oyun parklarının donatı ve ekipmanları bulunduğu bölgenin ve başka bölgelerden gelebilecek ebeveyn ve çocuklar göz önüne alınarak tasarlanmalıdır. Donatı ve

ekipmanların kapasitesi kabalıkları kaldırmalıdır. Çevresinin ihtiyacını karşılayabilecek donatı ve ekipmanlar tasarlanmalıdır. Çizelge 4.18 incelendiğinde %7,5'i çok yeterli, %33,5'i normal, %16,5 çok yetersiz bulmaktadır.

Çizelge 4.19. Çocuk oyun parkları modellerinde çeşitlilik

	Çok Yetersiz	Yetersiz	Normal	Yeterli	Çok Yeterli	Toplam
Kadın	%11,9	%33,9	%36,4	%9,3	%8,5	%100
Erkek	%12,2	%35,4	%36,6	%8,5	%7,3	
Toplam	%12,0	%34,5	%36,5	%9,0	%8,0	

Çocuk oyun park modellerinde donatı ve ekipmanların yeterliliğinin yanında, modellerin çeşitli olması da önemli bir faktör olmaktadır. Çok fazla çeşidin olması çocuklara farklı imkanlar sağlamakta, çocukların bir o kadar daha fazla oyun grubunda vakit geçirmesine olanak sağlamaktadır. Bu sayede çocuklar alışlagelmiş standartlardan çıkıp farklı oyun grubu modelleriyle genel kullanılan oyun gruplarından farklı bir seçeneği olmaktadır. Çizelge 4.19'da yer alan çocuk oyun park modellerinde çeşitliliği toplamda %8'i çok yeterli, %36,5'i normal, %12'si çok yetersiz bulmaktadır.

Çizelge 4.20. Çocuk oyun parklarında engelli çocuklar için ekipmanlar

	Çok Yetersiz	Yetersiz	Normal	Yeterli	Çok Yeterli	Toplam
Kadın	%33,9	%37,3	%10,2	%11,0	%7,6	%100
Erkek	%39,0	%28,0	%25,6	%3,7	%3,7	
Toplam	%36,0	%33,5	%16,5	%8,0	%6,0	

Çizelge 4.20'de yer alan çocuk oyun parklarında engelli çocuklar için ekipmanlar önem açısından değerlendirilmiştir. Yeterlilik açısından değerlendirildiğinde yapılan ankette engelliler için ekipmanların yeterli olmadığı tespit edilmiştir. Engellilerin de diğer çocuklardan farkı olmaksızın oyun parklarındaki ekipmanların bu durum göz önüne alınarak tasarlanması gerekmektedir. Çizelge 4.20'ye bakıldığında engelliler için ekipmanların, %6'sı yeterli, %16,5'i normal %36'sı çok yetersiz kaldığı görüşleri tespit edilmiştir.

Çizelge 4.21. Çocuk oyun parklarında peyzaj düzenlemesi durumu

	Çok Yetersiz	Yetersiz	Normal	Yeterli	Çok Yeterli	Toplam
Kadın	%7,6	%24,6	%42,4	%17,8	%7,6	%100
Erkek	%11,0	%23,2	%52,4	%6,1	%7,3	
Toplam	%9,0	%24,0	%46,5	%13,0	%7,5	

Çizelge 4.21’de yer alan madde ile aynı olup yeterlilik açısından değerlendirilmiştir. Peyzaj düzenlemeleri gerek görsel açıdan gerek işlevsel açıdan çok önemli olmaktadır. Peyzaj düzenlemeleri, oyun parklarına yönlendirme, sınırlandırma, parklarda ebeveynler için yürüme yollarını oluşturma vb. tasarımları vurgulamaktadır. Peyzaj düzenlemeleri aynı zamanda ekosistem bazında incelendiğinde çevrenin ve park ortamının sağlığını etkilemektedir. Ayrıca görsel zenginlik açısından da çok önemli olmaktadır. Çizelge 4.21’de yer alan çocuk oyun parklarında peyzaj düzenlemeleri incelendiğinde %7,5’i çok yeterli, %46,5’i normal, %9’u çok yetersiz olduğunu ifade etmektedir.

Çizelge 4.22. Kullanılan bitkiler

	Çok Yetersiz	Yetersiz	Normal	Yeterli	Çok Yeterli	Toplam
Kadın	%7,6	%28,8	%42,4	%13,6	%7,6	%100
Erkek	%14,8	%18,5	%53,1	%6,2	%7,4	
Toplam	%10,6	%24,6	%46,7	%10,6	%7,5	

Çizelge 4.11 ve çizelge 4.21 ile paralel olan çocuk oyun parklarında kullanılan bitkiler tasarım ve işlevsellik açısından çok önemli olmaktadır. Bitkilerin formu, hangi tür olduğu, budama stilleri, meyve verip vermemesi, böcekleri çeken yapısının olup olmaması çocuk oyun parkları peyzaj düzenlemeleri ile doğrudan ilişkilidir. Örneğin parkın çevresinde kullanılan alev çalısı bitkisi peyzaj düzenlemelerinde sınırlandırma olarak kullanılabilir ama çocuk oyun parkı çevresinde olduğu takdirde bu bitki dikenli olup, bahar aylarından böcekleri çekmektedir. Bu durum çocukların oynarken takılıp dikenlere düşmesi gibi ya da böceklerin çocuklara ısırması gibi tehlikeli durumlara yol açabilmektedir. Aynı zamanda kullanılan bitkilerin oyun parklarında, ebeveynlerin oturma alanlarında gölgelik yapacak bitkilerin kullanılması doğru bir tasarıma örnek olarak gösterilebilmektedir. O yüzden kullanılan bitkiler hem işlevsellik açıdan hem görsel açıdan bu tarz durumlar da göz önüne alınarak tasarlanmalıdır. Çizelge 4.22’de kullanılan bitkiler yeterlilik açısından incelendiğinde toplamda %7,5’i çok yeterli, %46,7’si normal, %10,6’sı çok yetersiz olduğunu söylemiştir.

Çizelge 4.23. Çocuk oyun parklarında güvenlik önlemleri

	Çok Yetersiz	Yetersiz	Normal	Yeterli	Çok Yeterli	Toplam
Kadın	%14,4	%39,8	%22,9	%12,7	%10,2	%100
Erkek	%31,7	%19,5	%35,4	%9,8	%2,4	
Toplam	%21,5	%31,5	%28,0	%11,5	%7,0	

Çizelge 4.23'te yer alan çocuk oyun parklarında güvenlik önlemlerini önem açısından incelenmiştir. Çocuk oyun parklarının güvenliği çocukların yaralanmalarına karşı ve bunu önlemeye karşı alınabilecek en önemli faktörler arasındadır. Çizelge 4.23'e bakıldığında %7'si çok yeterli, %28'i normal, %21,5'i çok yetersiz bulmaktadır.

Çizelge 4.24. Uyarı ve bilgi levhaları

	Çok Yetersiz	Yetersiz	Normal	Yeterli	Çok Yeterli	Toplam
Kadın	%14,4	%37,3	%25,4	%12,7	%10,2	%100
Erkek	%24,7	%30,9	%29,6	%11,1	%3,7	
Toplam	%18,6	%34,7	%27,1	%12,1	%7,5	

Çizelge 4.13'te yer alan güvenlik önlemlerini belirten levhalarla paraleldir ve önem açısından değerlendirilmiştir. Uyarı ve bilgi levhalarının yeterliliği ebeveynlerin çocuklarını yönlendirmesi açısından ve okuma-yazması olan çocukların okuyup önlem alabilmesi açısından parklarda bu levhalar güvenlik ortamını oluşturabilmek için mutlaka bulunmalıdır. Çizelge 4.24'te yeterlilik açısından incelendiğinde, %7,5'i çok yeterli, %27,1'i normal, %18,6'sı çok yetersiz bulmaktadır.

Çizelge 4.25. Çocuk oyun parklarında paylaşma duygusunu aşılacak donatılar

	Çok Yetersiz	Yetersiz	Normal	Yeterli	Çok Yeterli	Toplam
Kadın	%11,0	%33,1	%39,0	%9,3	%7,6	%100
Erkek	%17,1	%31,7	%39,0	%6,1	%6,1	
Toplam	%13,5	%32,5	%39,0	%8,0	%7,0	

Çocuk oyun parkları tasarlanırken çocukların sosyalleşmesi açısından beraber oynayıp oyun kurabileceği alanlar tasarlanmalıdır. Bu sayede çocuk bireysel olmanın yansırı grup oyunlarını öğrenir ve toplu hareket etmeyi öğrenir bu da özgüven gelişimine katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda psikososyal gelişimine katkı sağlar, paylaşma duygusunu aşılacaktır. Çizelge 4.25'te paylaşma duygusunu aşılacak donatılar yeterlilik

açısından incelendiğinde %7'si çok yeterli, %39'u normal, %13,5'i çok yetersiz bulunmaktadır.

Çizelge 4.26. Bilişsel aktivitelere ve yaratıcılığa yardımcı olacak ekipmanlar

	Çok Yetersiz	Yetersiz	Normal	Yeterli	Çok Yeterli	Toplam
Kadın	%12,7	%36,4	%35,6	%8,5	%6,8	%100
Erkek	%11,0	%37,8	%36,6	%8,5	%6,1	
Toplam	%12,0	%37,0	%36,0	%8,5	%6,5	

Bilişsel aktivite insan zihni mekanizmalarını kullanarak bilgiyi yapılandırdığı bir süreçtir. Çocuklar oyun oynarken bilişsel aktivitelerini geliştirecek donatılara ihtiyaç duyabilirler veya ebeveynler tercih edebilmektedir. Çocukların yaratıcılığını geliştirmesi onların ileride önlerini açmasına yardımcı olabilir, özgüvenlerini geliştirebilir. Çizelge 4.26 incelendiğinde bilişsel aktivitelere ve yaratıcılığa yardımcı olacak ekipmanlar yeterlilik açısından incelendiğinde %6,5'i çok yeterli, %36'sı normal, %12'si çok yetersiz bulunmaktadır.

Çizelge 4.27. Çocuk oyun parklarında motor bilgilerini geliştirecek tasarımlar

	Çok Yetersiz	Yetersiz	Normal	Yeterli	Çok Yeterli	Toplam
Kadın	%10,2	%37,3	%37,3	%8,5	%6,8	%100
Erkek	%12,2	%30,5	%42,7	%7,3	%7,3	
Toplam	%11,0	%34,5	%39,5	%8,0	%7,0	

Motor beceri, belirli bir işi gerçekleştirebilmek için uyumlu motor hareketi sağlayan davranışları öğrenme sıklığı olarak bilinmektedir. Motor becerileri çocukların kas gruplarını kontrol eder ve çocuk gelişiminde çok etkin bir rol oynamaktadır. Ebeveynler çocuklarının motor gelişimi için parklarda bu donatılara ihtiyaç duyabilmektedir. Çizelge 4.27 incelendiğinde toplamda %7'si çok yeterli, %39,5'i normal, %11'i çok yetersiz bulunmaktadır.

Çizelge 4.28. Çocuk oyun parklarında sosyal becerileri geliştiren tasarımlar

	Çok Yetersiz	Yetersiz	Normal	Yeterli	Çok Yeterli	Toplam
Kadın	%10,2	%34,7	%37,3	%11,0	%6,8	%100
Erkek	%12,2	%32,9	%40,2	%8,5	%6,1	
Toplam	%11,0	%34,0	%38,5	%10,0	%6,5	

Sosyal beceriler toplumsal ilişkilerde çocuğun kendisinin ve toplumdaki diğer çocukların duygularını, düşüncelerini ve davranışlarını anlayıp, sergileyebilmesidir. Çocukların şimdiki ve ileriki zamanlarda sosyal becerilerini geliştirmesi bu yüzden önemlidir. Ebeveynler parklarda bu tip tasarımların olup olmadığına dikkat etmektedir. Çizelge 4.28 incelendiğinde %6,5'i çok yeterli, %38,5'i normal, %11'i çok yetersizdir demiştir.

Çizelge 4.29. Çocuk oyun parklarında duygusal becerileri geliştiren tasarımlar

	Çok Yetersiz	Yetersiz	Normal	Yeterli	Çok Yeterli	Toplam
Kadın	%10,2	%34,7	%37,3	%11,0	%6,8	%100
Erkek	%12,2	%32,9	%40,2	%8,5	%6,1	
Toplam	%11,0	%34,0	%38,5	%10,0	%6,5	

Çocuk oyun parklarında duygusal, sosyal ve motor becerilerini geliştirecek tasarımlar birbirleriyle iç içe olmaktadır. Çocuk oyun parklarında çocukların ruh haline hitap edebilecek ekipmanların bulunması onların duygusal becerilerini geliştirmeye yardımcı olmaktadır. Paylaşma duygusu artar, örneği sıra beklerken sabretmeyi öğrenir, grup oyunlarındaki davranışlarını geliştirmeye yardımcı olmaktadır. Çizelge 4.29 incelendiğinde %6,5'i çok yeterli, %40'ı normal, %13'ü çok yetersiz olduğunu ifade etmektedir.

Çizelge 4.30. Çocuk oyun parklarında statik ölçüler

	Çok Yetersiz	Yetersiz	Normal	Yeterli	Çok Yeterli	Toplam
Kadın	%13,6	%25,4	%43,2	%11,9	%5,9	%100
Erkek	%14,6	%29,3	%40,2	%8,5	%7,3	
Toplam	%14,0	%27,0	%42,0	%10,5	%6,5	

Statik belirli bir süre hep aynı kalan, devinimi olmayan durağan olarak bilinmektedir. Statik ölçüde bu bilgi göz önüne alınarak tasarlanmaktadır. Çocuk oyun parklarında statik ölçüyü inceleyebileceğimiz en basit örnek kaydırak, tırmanma duvarı gibi ekipmanları olarak bilinmektedir. Bir çocuk oyun parkında bulunan tüm ekipmanlar statik ölçü de olmamalı, eş şekilde dağılım yaparak tasarlanmalıdır. Çizelge 4.30 incelendiğinde %6,5'i çok yeterli, %42'si normal, %14'ü çok yetersiz bulunmaktadır.

Çizelge 4.31. Çocuk oyun parklarında dinamik ölçüler

	Çok Yetersiz	Yetersiz	Normal	Yeterli	Çok Yeterli	Toplam
Kadın	%12,7	%25,4	%45,8	%10,2	%5,9	%100
Erkek	%13,4	%31,7	%37,8	%11,0	%6,1	
Toplam	%13,0	%28,0	%42,5	%10,5	%6,0	

Dinamik statığın aksine hareketli, sabit olmayan olarak bilinmektedir. Çocuk oyun parklarında dinamik ölçü göz önüne alındığında basit bir örnekle salıncak, tahterevalli gibi ekipmanlar gösterilebilir. Dinamik ölçülerde, statik ölçü gibi eş oranda dağılımı yaparak tasarlanmalıdır. Çizelge 4.31’de incelendiğinde çocuk oyun parklarında dinamik ölçüleri toplamda %6’sı çok yeterli, %42,5’i normal, %13 çok yetersiz bulmaktadır.

Çizelge 4.32. Çocuk oyun parklarında köşelerde korumalık kullanımı ya da törpüleme işlemleri

	Çok Yetersiz	Yetersiz	Normal	Yeterli	Çok Yeterli	Toplam
Kadın	%14,4	%40,7	%17,8	%20,3	%6,8	%100
Erkek	%32,9	%26,8	%22,0	%11,0	%7,3	
Toplam	%22,0	%35,0	%19,5	%16,5	%7,0	

Çocuk oyun parklarında köşelik kullanımı veya törpüleme işlemleri güvenlik önlemleri açısından çok önemli olmaktadır. Çocukların oyun oynarken ergonomik şekilde oynayabilmesi için, yaralanmamaları, herhangi bir kazaya maruz kalmamaları açısından törpüleme işlemleri ve köşelik kullanımları tasarımlarda çok önemlidir. Bu faktörde park ortamının güvenliğini sağlayacak maddeler arasında yer almaktadır. Çizelge 4.32 incelendiğinde toplamda %7’si çok yeterli, %19,5’i normal, %22’si çok yetersiz bulmaktadır.

Çizelge 4.33. Ekipmanların dayanıklılığı

	Çok Yetersiz	Yetersiz	Normal	Yeterli	Çok Yeterli	Toplam
Kadın	%13,6	%19,5	%39,0	%17,8	%10,2	%100
Erkek	%19,5	%19,5	%42,7	%11,0	%7,3	
Toplam	%16,0	%19,5	%40,5	%15,0	%9,0	

Çocuk oyun parklarında ekipmanların uzun ömürlü kullanılabilmesi için yapıldığı malzemenin kalitesi çok önemlidir. Malzeme kalitesinin iyi olması ekipmanların dayanıklılığını arttırmaktadır. Kullanış ve işlev açısından ömrünü uzatır gerekse görsel

açından göze hitap etmektedir. Dayanıklı malzeme kullanımı aynı zamanda çocukların oyun oynarken tenlerine temas ettiği için sağlık açısından ve ortamın sağlığı açısından da önemlidir. Dayanıklı olmayan malzemeler sağlık problemi oluşturabilmektedir. Çizelge 4.33 incelendiğinde ekipmanların dayanıklılığı toplamda %9'u çok terli, %40,5'i normal, %16'sı çok yetersiz bulmaktadır.

Çizelge 4.34. Çocuk oyun parklarında aydınlatmalar

	Çok Yetersiz	Yetersiz	Normal	Yeterli	Çok Yeterli	Toplam
Kadın	%11,0	%30,5	%29,7	%18,6	%10,2	%100
Erkek	%17,1	%29,3	%35,4	%9,8	%8,5	
Toplam	%13,5	%30,0	%32,0	%15,0	%9,5	

Çizelge 4.14'te çocuk oyun parklarında aydınlatmalar hakkında bilgi ele alınmıştır ve aydınlatmalar çocuk oyun parklarında çocukların oynarken birbirlerini görebilmeleri, ekipmanları rahatça kullanabilmeleri için aynı zaman da ailelerinde çocukların takibini yapabilmesi açısından, oturdukları alanın aydınlatmaları, tasarım ve işlevsellik için oldukça önemli olduğu bilinmektedir. Çizelge 4.34'ü yeterlilik açısından incelediğimizde %9,5'i çok yeterli, %32'si normal, %13,5'i çok yetersiz bulmaktadır.

Çizelge 4.35. Çocuk oyun parklarında ebeveynler için donatılar

	Çok Yetersiz	Yetersiz	Normal	Yeterli	Çok Yeterli	Toplam
Kadın	%11,9	%40,7	%26,3	%13,6	%7,6	%100
Erkek	%19,5	%39,0	%29,3	%6,1	%6,1	
Toplam	%15,0	%40,0	%27,5	%10,5	%7,0	

Çizelge 4.15'te çocuk oyun parklarında ebeveynler için donatıları önem derecesine göre ele alınmış ve ebeveynler için donatılar, çocukların takibi ve kendi konforu açısından önemli olduğu bilinmektedir. Beklerken oturma alanları vb. gibi aynı zamanda çocuk oyun parklarında çocukları ile oynayabilecekleri veya çocuklarına yakın bir alanda yetişkinlerin de kullanabileceği ekipmanlar bulunmalıdır. Çizelge 4.35 yeterlilik açısından incelendiğinde toplamda %7'si çok yeterli, %27,5'i normal, %15'i çok yetersiz bulmaktadır.

Çizelge 4.36. Çocuk oyun park ortamının sağlığı

	Çok Yetersiz	Yetersiz	Normal	Yeterli	Çok Yeterli	Toplam
Kadın	%19,5	%36,4	%27,1	%10,2	%6,8	%100
Erkek	%30,5	%25,6	%32,9	%3,7	%7,3	
Toplam	%24,0	%32,0	%29,5	%7,5	%7,0	

Çocuk oyun park ortamının sağlığı hem ebeveynler için hem de çocuklar için çok önemlidir. Zeminlerin temizliği, ekipmanların temizliği, ebeveynler için donatıların temizliği, peyzaj düzenlemelerin ve açık-yeşil alanların bakımı ve temizliği ortamın sağlığı açısından çok önemlidir. Çocuk oyun parkının bulunduğu konum, ortamın gürültü seviyesi, yol kenarında bulunup bulunmadığı, çevre düzeni, otopark alanları, (hava ve gürültü kirliliğini) kapsadığı için park ortamının sağlığını etkilemektedir. Çizelge 4.36 incelendiğinde toplamda %7'si çok yeterli, %27,5'i normal, %24'ü çok yetersiz bulmaktadır.

Çizelge 4.37. Çocuk oyun parkının temizliği

	Çok Yetersiz	Yetersiz	Normal	Yeterli	Çok Yeterli	Toplam
Kadın	%25,4	%35,6	%17,8	%12,7	%8,5	%100
Erkek	%32,9	%29,3	%24,4	%7,3	%6,1	
Toplam	%28,5	%33,0	%20,5	%10,5	%7,5	

Çocuk oyun park ortamının sağlığı çocuk oyun parkının da temizliğini kapsamaktadır. Temiz bir çocuk parkı, sağlıklı bir ortamı da beraberinde getirmektedir. Yürüme yollarının, oyun alanlarını ve zeminlerinin, çöp kutuları, park sınırlarının yanında yürüme yolları, kaldırımların temiz olması sağlıklı ortamı sağlamaktadır. Bu iki madde birbirleri ile paraleldir. Çizelge 4.37'ye baktığımızda çocuk oyun parkının temizliği yeterlilik açısından incelendiğinde %7,5'i çok yeterli, %20,5'i normal, %28,5'i çok yetersiz bulmaktadır.

Çizelge 4.38. Çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarına göre ekipmanlar

	Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Normal	Uygun	Çok Uygun	Toplam
Kadın	%5,1	%15,3	%54,2	%17,8	%7,6	%100
Erkek	%3,7	%20,7	%58,5	%7,3	%9,8	
Toplam	%4,5	%17,5	%56,0	%13,5	%8,5	

Çocuk oyun parklarında ne kadar fazla çeşit ekipman olursa çocukların ilgi ve ihtiyaçları da o derece karşılanmaktadır. Yapmış olduğum ankette klasik mahalle parklarında normal oyun grupları bulunurken, millet bahçelerinde yapmış olduğum ankette çok fazla çeşitte çocuk oyun donatıları bulunmaktadır. Bu sebepten ötürü çok çeşidin bulunduğu oyun parkları daha çok tercih edilmektedir. Ebeveynlerde çocuklarının ilgi ve ihtiyaçlarını hangi parkta karşılıyorsa o parka götürmeyi tercih etmektedir. Yapılan ankette bölgeyi baz aldığımızda mahalle parkları sık bulunmakta ama daha az tercih edilmekte, millet bahçeleri seyrek ama daha çok tercih edilmektedir. Çizelge 4.38 uygunluk açısından incelendiğinde toplamda %8,5'i çok uygun, %56'sı normal, %4,5'i hiç uygun değildir demişlerdir.

Çizelge 4.39. Çocuklara yönelik açık yeşil alanlar

	Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Normal	Uygun	Çok Uygun	Toplam
Kadın	%5,1	%15,3	%54,2	%17,8	%7,6	%100
Erkek	%3,7	%20,7	%58,5	%7,3	%9,8	
Toplam	%4,5	%17,5	%56,0	%13,5	%8,5	

Çocukların çocuk oyun ekipmanları harici enerjilerini atabilecekleri açık-yeşil alanlar bulunmalıdır. Çizelge 4.39'da çocuklara yönelik açık-yeşil alanların uygunluğu açısından incelendiğinde toplamda %7'si çok uygun, %52'si normal, %6'sı hiç uygun olmadığı tespit edilmiştir.

Çizelge 4.40. Yaş aralıklarına göre donatı ve tasarımlar

	Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Normal	Uygun	Çok Uygun	Toplam
Kadın	%9,3	%26,3	%41,5	%15,3	%7,6	%100
Erkek	%12,2	%28,0	%39,0	%12,2	%8,5	
Toplam	%10,5	%27,0	%40,5	%14,0	%8,0	

Çizelge 4.17'de yaş aralıklarına göre donatı ve tasarımları yeterlilik açısından ele alınmıştı ve çocuk oyun parklarının tasarımı ve donatılar her yaştan çocuğa hitap etmelidir. Parklarda belirli donatılarda kalabalığın önlenmesi, bulunan çocuk sayısının bu tasarım sayesinde eşit şekilde dağılabilmesi sağlanmış olmaktadır. Çizelge 4.40 incelendiğinde ebeveynlerin toplamda %8'i çok uygun, %40,5'i normal, %10,5'i hiç uygun olmadığını ifade etmiştir.

Çizelge 4.41. Kalabalıklara göre donatı ve ekipmanlar

	Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Normal	Uygun	Çok Uygun	Toplam
Kadın	%11,0	%32,2	%34,7	%15,3	%6,8	%100
Erkek	%22,0	%26,8	%35,4	%9,8	%6,1	
Toplam	%15,5	%30,0	%35,0	%13,0	%6,5	

Yaş aralıklarına göre donatı ve ekipmanların tasarımı, kalabalıklara göre donatı ve tasarımı ile iç içe olmaktadır. Yaş aralıklarına göre tasarlanan ekipmanlara gruplara ayrılacakları için dağılım sağlanmaktadır. Eğer bu dağılım yoğun olursa donatı ve ekipmanlar hem buna göre hem de bulunduğu mevkiinin ve çevresinden gelebilecek olan yoğunluğu da baz alınarak tasarlanmalıdır. Çizelge 4.41 incelendiğinde toplamda %6,5'i çok uygun, %35'i normal, %15,5'i hiç uygun olmadığını ifade etmiştir.

Çizelge 4.42. Ekipmanların biçimi ve boyutu

	Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Normal	Uygun	Çok Uygun	Toplam
Kadın	%9,3	%21,2	%43,2	%18,6	%7,6	%100
Erkek	%14,6	%25,6	%41,5	%11,0	%7,3	
Toplam	%11,5	%23,0	%42,5	%15,5	%7,5	

Ekipmanların biçimi ve boyutu çocuklar için eğer varsa ebeveyn donatıları için ergonomik olmalıdır. Çocukların rahat hareket edebilmeleri ve oynayabilmeleri açısından ekipmanları biçimi ve boyutu önem arz etmektedir. Çizelge 4.42 uygunluk açısından incelendiğinde %7,5'i çok uygun, %42,5'i normal, %115'i hiç uygun olmadığını ifade etmiştir.

Çizelge 4.43. Çöp kutuları

	Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Normal	Uygun	Çok Uygun	Toplam
Kadın	%12,7	%22,9	%41,5	%15,3	%7,6	%100
Erkek	%22,0	%22,0	%42,7	%7,3	%6,1	
Toplam	%16,5	%22,5	%42,0	%12,0	%7,0	

Park ortamının temizliği ve sağlığı açısından çöp kutuları yeterli sayıda ve ulaşılabilir olmalıdır. Çizelge 4.43'te çöp kutuları uygunluk açısından incelendiğinde %7'si çok uygun, %42'si normal, %16,5'i hiç uygun olmadığını ifade etmiştir.

Çizelge 4.44. Engelli çocuklar için ekipmanlar

	Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Normal	Uygun	Çok Uygun	Toplam
Kadın	%44,9	%26,3	%10,2	%11,0	%7,6	%100
Erkek	%40,2	%20,7	%24,4	%6,1	%8,5	
Toplam	%43,0	%24,0	%16,0	%9,0	%8,0	

Çizelge 4.10’da çocuk oyun parklarında engelli çocuklar için ekipmanları önem açısından, ele alınmıştı ve engelli çocuklar için ekipmanlar var ise ergonomik tasarıma sahip olmalıdır. Aksi takdirde ekipman da bir işlev yaratamaz ve kullanılamaz. Çizelge 4.44 uygunluk açısından incelendiğinde ebeveynlerin toplamda %8’i çok uygun, %16’sı normal, %43’ü hiç uygun olmadığını belirtmiştir.

Çizelge 4.45. Oyun platformunda bulunan boşluklar

	Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Normal	Uygun	Çok Uygun	Toplam
Kadın	%14,4	%32,2	%32,2	%12,7	%8,5	%100
Erkek	%23,2	%31,7	%35,4	%3,7	%6,1	
Toplam	%18,0	%32,0	%33,5	%9,0	%7,5	

Oyun platformunda bulunan boşluklar çocukları güvenliği için çok önemlidir. Bu yüzden bu boşlukların bir çocuğun ortalama adım sayısı, ayak numarası, boyu vs. hesaplanarak tasarlanmalıdır. Yaş aralıklarına göre donatı ve ekipmanlarda bu boşluklar güvenli bir tasarıma uyum sağlamaktadır. Çizelge 4.45 incelendiğinde toplamda %7,5’i çok uygun, %33,5’i normal, %18’, hiç uygun olmadığını ifade etmişlerdir.

Çizelge 4.46. Fiziksel engelli çocukların rahat hareket edeceği donatılar

	Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Normal	Uygun	Çok Uygun	Toplam
Kadın	%44,1	%28,0	%12,7	%9,3	%5,9	%100
Erkek	%46,3	%18,3	%23,2	%6,1	%6,1	
Toplam	%45,0	%24,0	%17,0	%8,0	%6,0	

Çocuk oyun parkları tasarlanırken engelli çocuklar için yapılan donatılarda platformda bulunan boşluklara dikkat edilmeli, donatıların ölçüleri örneğin tekerlekli sandalye

kullanıyorsa ona göre tasarlanmalıdır. Çizelge 4.46 uygunluk açısından incelendiğinde toplamda %6'sı çok uygun, %17'si normal, %45'i hiç uygun olmadığını ifade etmiştir.

Çizelge 4.47. Fiziksel engelli çocuklar için yürüme yolları

	Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Normal	Uygun	Çok Uygun	Toplam
Kadın	%41,5	%31,4	%9,3	%10,2	%7,6	%100
Erkek	%42,0	%24,7	%24,7	%2,5	%6,2	
Toplam	%41,7	%28,6	%15,6	%7,0	%7,0	

Çocuk oyun parklarında fiziksel engelli çocuklar için bulunan donatı ve ekipmanların yanı sıra yürüme yolları da olmalıdır. Ebeveynlerim yardımı ile yürüyen çocuklar veya tekerlekli sandalye kullanan çocuklar hızlı olamayacağından dolayı düz yürüme yolunda zorlanabilir. Bu açıdan fiziksel engelli çocuklar için yürüme yolları da tasarlanmalıdır. Çizelge 4.47 uygunluk açısından incelendiğinde toplamda %7'si çok uygun, %15,6'sı normal, %41,7'si hiç uygun olmadığını ifade etmiştir.

Çizelge 4.48. Çocuklar için donatıların kavrama ve tutmada kolaylık sağlayacak malzeme ve boyutu

	Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Normal	Uygun	Çok Uygun	Toplam
Kadın	%20,3	%24,6	%33,1	%16,1	%5,9	%100
Erkek	%26,8	%26,8	%20,8	%11,0	%7,3	
Toplam	%23,0	%25,5	%31,0	%14,0	%6,5	

Çocuk oyun parklarında kullanılan malzemenin kalitesi, kullanılan boya; donatıların kavrama ve tutmada kolaylık sağlayacak malzeme ve boyutunu etkilemektedir. Kavrama ve tutma aynı zaman çocuk oyun park güvenliği için önemlidir. Yaralanmalara karşı ve ergonomik oyun oynayabilme açısından kavrama ve tutmada kolaylık sağlayacak malzeme kullanılmalı ve boyutları bu durum göz önüne alınarak tasarlanmalıdır. Çizelge 4.48 incelendiğinde toplamda %6,5'i çok uygun, %31'i normal, %23'ü hiç uygun olmadığını ifade etmiştir.

Çizelge 4.49. Ekipmanlarda kullanılan boyalar

	Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Normal	Uygun	Çok Uygun	Toplam
Kadın	%5,9	%25,4	%45,8	%16,9	%5,9	%100
Erkek	%12,2	%18,3	%54,9	%4,9	%9,8	
Toplam	%8,5	%22,5	%49,5	%12,0	%7,5	

Ekipmanlarda kullanılan boyalar çocukların sağlığı açısından çok önemlidir. Malzemenin kalitesi, boyutu bu faktörü etkilemektedir. Park ortamının sağlığı ve görüntü temizliği açısından ekipmanlarda kullanılan boya donatının çeşidine ve malzemesine göre belirlenmelidir. Ekipmanlarda kullanılan boyalar ekipmanların kullanım ömrünü de belirlemektedir. Çizelge 4.49 incelendiğinde parklarda yapmış olduğum ankette toplamda %7,5'i çok uygun, %49,5'i normal, %8,5'i hiç uygun olmadığını ifade etmiştir.

Çizelge 4.50. Ekipmanlar arasındaki mesafe

	Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Normal	Uygun	Çok Uygun	Toplam
Kadın	%9,3	%28,8	%37,3	%16,9	%7,6	%100
Erkek	%8,5	%35,4	%39,0	%7,3	%9,8	
Toplam	%9,0	%31,5	%38,0	%13,0	%8,5	

Çocuk oyun parklarında bulunan ekipmanlar belli bir mesafeye göre tasarlanmalıdır. Peyzaj düzenlemelerinde klasik çocuk oyun parkı ortalama 15-20 metre genişliğinde olmaktadır. Bu durum millet bahçelerinde değişmektedir. Ekipmanlar bu ölçüler göz önüne alınarak hızlandırılmalı ve çok dip dibe olmamalıdır. Çok kalabalık durumlarda kargaşanın olmaması, güvenliğin sağlanması açısından ekipmanlar arasındaki mesafeye dikkat edilmelidir. Çizelge 4.50 incelendiğinde toplamda %8,5'i çok uygun, %38,0'i normal, %9,0'u hiç uygun olmadığını ifade etmiştir.

Çizelge 4.51. Kullanım alanına göre yumuşak zemin tasarımı

	Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Normal	Uygun	Çok Uygun	Toplam
Kadın	%29,3	%31,4	%15,3	%16,9	%6,8	%100
Erkek	%29,3	%32,9	%23,2	%4,9	%9,8	
Toplam	%29,5	%32,0	%18,5	%12,0	%8,0	

Çocuk oyun parklarının zemini yerine göre kum, çakıl taşı veya kauçuk zemin olabilmektedir. Yaralanmaların daha az gözlemlendiği kauçuk zemin yumuşak zemin grubuna dahil olmaktadır. Ebeveynler yaralanma riskine karşı yumuşak zeminin bulunduğu parkları daha çok tercih etmektedir. Yapmış olduğum ankette mahalle parklarında sıklıkla kum zeminin kullanıldığı tespit edilmiştir. Çizelge 4.51 kullanım alanına göre yumuşak zemin tasarımı uygunluk açısından incelendiğinde %8'i çok uygun, %18,5' normal, %29,5'i hiç uygun olmadığını ifade etmiştir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Kahramanmaraş merkez ilçelerde çocuk oyun parklarının tasarım ve ergonomi yönünden değerlendirilmesi sonucu ebeveynlere uygulanan anketin sonucunda elde edilen veriler aşağıda yer almaktadır:

- Çocuk oyun parklarının tasarımı genel olarak normal olduğu tespit edilmiştir. Ebeveynlerin %56'sı normal, %8,5'i çok uygun, %4,5'i çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına göre ekipmanların ve tasarımının uygun olmadığını ifade etmişlerdir.
- Merkez ilçelerde yapılan anketin donatı ve ekipmanların çeşitliliği ve yeterliliği hakkında ortalama %7,5'i çok yeterli, %35,i normal, %14,25'i çok yetersiz olduğunu ifade etmişleridir. Çocuk oyun parkları ekipmanlar ve donatılar yönünden çeşitlendirilmeli, sayıları bulunduğu bölgenin nüfusuna ve ihtiyacına göre arttırılmalıdır.
- Merkez ilçelerdeki parkların peyzaj düzenlemeleri açısından incelendiğinde %7,5'i çok yeterli, %46,5'i normal, %9'u çok yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Peyzaj düzenlemeleri içerisinde yer alan kullanılan bitkiler açısından incelendiğinde çoğunlukla (%46,7) normal, %7,5'i çok yeterli olduğunu ifade etmişlerdir. Ek olarak çocuklara yönelik açık-yeşil alanların çok yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Parklarda yapılan peyzaj düzenlemeleri ilgi ve ihtiyaçlara göre tasarlanmalıdır. Açık yeşil alanlar arttırılmalıdır.
- Ankete göre çocuk oyun parklarına gidilme sıklığı ebeveynlerin genellikle gidiyor olarak tespit edilmiştir. Çocuk oyun parklarında toplam geçirilen süre kadın erkek toplam en sık 1 saatten daha az gidildiği tespit edilmiştir.
- Çocuk oyun parklarının eve yakın bulunması durumu katılımcılar tarafından çok önemli olduğu ifade edilmiştir. Katılımcıların %55,5'i çok önemli derken, %2,5'i çok önemsiz olduğunu ifade etmişlerdir.
- Çocuk oyun parklarına ulaşılabilirlik durumu incelendiğinde katılımcıların bu yargıya genellikle çok önemli olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %55,5'i bu yargıya çok önemli olduğunu ifade ederken, %1,5'i ise önemsiz olarak değerlendirilmiştir. Bundan dolayı çocuk oyun parklarının ulaşılabilir bir şekilde konumlandırılması gerekmektedir.

- Çocuk oyun parkları içerisinde bulunan güvenlik önlemlerini belirten uyarı levhalarını genellikle katılımcılar normal yeterlilikte bulduklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların %28'i normal, %7'si uyarı levhalarının çok yeterli olduğunu vurgulamıştır. Bu yargıyı katılımcıların %21,5'lik kısmı ise çok yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Uyarı ve güvenlik levhaları çocukların ve park ortamı sağlığı açısından çok önemli olduğu için daha sık kullanılmalıdır.
- Çocuk oyun parkları güvenlik önlemleri durumunu önem açısından incelendiğinde katılımcılar genellikle çok önemli olduğunu vurgulamıştır. Güvenlik önlemlerini belirten levhalar da %56,5'lik oranla çok önemli olduğu belirtilmiştir. Toplamda sadece %1'lik kısım çok önemsiz olduğunu ifade etmişlerdir.
- Çocuk oyun parkı içerisinde kullanılan ekipmanların katılımcılar açısından kısmen yeterli ve uygun olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %6,5'i kullanılan ekipmanların ebeveynleri ve çocukları açısından çok uygun olduğu yargısına katıldıklarını belirtmişlerdir. %35'lik kısım normal uygunlukta olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların %7,5'i kalabalıklara göre donatı ve ekipmanların çok yeterli olduğunu %33,5'nin normal yeterlilikte olduğunu ve %16,5'i ise bu yargının çok yetersiz ifade etmişlerdir.
- Yaş aralıklarına göre donatı ve tasarımlar incelendiğinde normal düzeyde yeterli olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %7,3'ü yaş aralıklarına göre donatı ve tasarımları çok yeterli bulurken, %38,5'i normal, %8,5'i yetersiz bulmaktadır.
- Çocuk oyun parklarında ebeveynler için donatılar incelendiğinde katılımcılar çoğunlukla çok önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcıların toplamda %7'si ebeveynler için donatıların çok yeterli olduğuna katıldıklarını vurgulamıştır. Bu yargıya katılımcıların %15'lik kısmı ise hiç yeterli olmadığını belirtmiştir. Park tasarımında ebeveynler de baz alınarak donatılar yeterli düzeyde tasarlanmalıdır.
- Çocuk oyun parklarında engelli çocuklar için ekipmanlar katılımcılar açısından çoğunlukla çok önemli bir yargı olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcıların %68,3'nün engelliler için ekipmanların çok önemli olduğunu ifade ederken, çok düşük bir oranlar %2'lik kısım çok önemsiz olduğunu ifade etmiştir.
- Çocuk oyun parklarında engelli çocuklar için ekipmanlar katılımcılar tarafından genellikle yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %6'sı engelliler için

ekipmanların katılımcılar açısından yeterli olduğu, %16,5'nin normal, %36'luk kısmın çok yetersiz olduğu görüşleri tespit edilmiştir. Engelli çocukların parkı kullanabilmesi açısından donatıların ve ekipmanların onlara uygun tasarlanması gerekmektedir.

- Çocuk oyun parklarında paylaşma duygusunu aşılayacak donatıların genellikle normal yeterlilikte olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %7'si bu donatıların çok yeterli olduğuna kesinlikle katılırken, %13,5'i de bu yargının çok yetersiz olduğunu belirtmiştir.
- Çocuk oyun parklarında bilişsel aktivitelere ve yaratıcılığa yardımcı olan ekipmanlar katılımcılar tarafından normal yeterlilikte olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %6,5'si bu ekipmanların çok yeterli olduğuna kesinlikle katılırken, %11'i de bu yargının çok yetersiz olduğunu belirtmiştir.
- Çocuk oyun parklarında motor bilgilerinin geliştirecek tasarımlar katılımcılar tarafından normal yeterlilikte olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %6,5'i bu tasarımların çok yeterli olduğuna kesinlikle katılırken, %11'i de bu yargının çok yetersiz olduğunu belirtmiştir.
- Çocuk oyun parklarında duygusal becerileri geliştiren tasarımlar katılımcılar tarafından genellikle normal yeterlilikte olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %6,5'i bu tasarımı çok yeterli olduğuna kesinlikle katılırken, %13'lük kısmı da bu yargının çok yetersiz olduğunu belirtmiştir.
- Yapılan araştırmaya çocuk oyun parklarında statik ve dinamik ölçülerin normal yeterlilikte olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların toplamda %12,6'sının çok yeterli ve ortalama %42,25'nin statik ve dinamik ölçülerin normal yeterlilikte olduğuna katıldıklarını belirtmişlerdir.
- Fiziksel risklerden biri olan titreşim faktörünün tehlikesi hakkında yöneticilerin bilgi sahibi oldukları tespit edilmiştir. Katılımcıların %48,7'si titreşim faktörünün tehlikesi hakkında çok iyi bilgi sahibi olduklarını ifade ederken, %36,8'i de bu yargı hakkında iyi derecede bilgi sahibi olduklarını ifade etmişlerdir.
- Çocuk oyun parklarında fiziksel risklerden biri olan korumalarda köşelik kullanımı ya da törpüleme işlemleri hakkında katılımcıların bilinçli oldukları tespit edilmiştir. Katılımcıların %7'si köşelik kullanımlarının çok yeterli olduğunu ifade ederken,

%22'si de bu yargının çok yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Parklardaki donatıların kazalara ve yaralanmalara karşı önlem alınabilmesi için köşelik kullanımlarına çok dikkat edilmesi gerekmektedir.

- Çocuk oyun parklarında fiziksel risklerden biri olan ekipmanların dayanıklılığı hakkında katılımcılar normal yeterlilikte olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %40,5'i ekipmanların dayanıklılığını normal yeterlilikte, %9'u çok yeterli bulurken, %16'sı da ekipmanların çok dayanıklı olmadığı yönünde fikirlerini belirtmişlerdir.
- Çocuk oyun parklarında ekipmanların biçimi ve boyutu uygunluk açısından incelendiğinde genellikle normal uygunlukta olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %7,5'i ekipmanların biçimi ve boyutunu çok uygun bulurken, %11,5'i hiç uygun olmadığını ifade etmiştir.
- Tasarımın en önemli faktörlerinden biri olan çocuk oyun parklarında aydınlatmalar incelendiğinde katılımcıların çoğunlukla çok önemli dediği tespit edilmiştir. Yeterlilik açısından incelediğimizde katılımcıların %9,5'i aydınlatmaları çok yeterli bulduklarını ifade ederken, %13,5'i çok yetersiz bulduklarını ifade etmişlerdir.
- Çocuk oyun park ortamının sağlığı ve temizliği katılımcılar tarafından ortalama yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %7,25'i ortamın sağlığını ve temizliğini çok yeterli bulurken, ortalama %29'u çok yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Park ortamının sağlığı için parklar temiz bırakılmalıdır; bununla alakalı uyarı ve bilgi levhaları konulmalıdır. Ayrıca parkın temizliği ve açık yeşil alanların bakımı düzenli yapılmalıdır.
- Çocuk oyun parklarında çöp kutuları parkın temizliği ile ilişkilidir ve uygunluk açısından incelendiğinde katılımcıların genellikle normal uygunlukta bulduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %7'si çöp kutularını çok uygun bulurken, %16,5'nin hiç uygun bulmadığı saptanmıştır. Park ortamının temizliğine katkı sağlamak için çöp kutuları ve geri dönüşüm kutularının sayıları arttırabilir.
- Engelliler için ekipmanlar, donatılar, yürüme yolları vb. çok yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Engelliler için fark gözetmeksizin çocuk oyun parklarında kullanabilecekleri ergonomik standartlara uygun tasarımlar yapılmalıdır. Ulaşılabilir ve evlerin yakınında bulunması durumu göz önüne alınarak hareket

edilmelidir. Tekerlekli sandalye kullananlar için yürüme yolları, yürüme yollarında kullanılacak zeminin uygun olması, ekipmanların ve donatıların bulunduğu yerlerde bitkilendirmenin uygun şartlarda olmasına dikkat edilmelidir. Engellilerin de yararlanabileceği motor, bilişsel, sosyal becerilerini geliştirebilecekleri kullanabilecekleri yaş aralıklarına göre ekipmanlar ve donatılar tasarlanmalıdır. Güvenliği sağlamak açısından kazaları ve yaralanmalara en aza indirmek için oyun alanının zeminine, oyun platformlarındaki boşluklara, köşeliğe ve koruma raylarına dikkat edilerek tasarım yapılmalıdır. Engelli çocukların aileleri için de ekipmanlar ve donatılar kullanılmalıdır.

- Anketin yapılmış olduğu mahalle parklarında çocuk oyun alanlarının zemini uygun bulunmadığı tespit edilmiştir. Genellikle çakıl, kum tercih edilmiş olup bunların bakımına, temizliğine önem gösterilmemiştir. Bu da park ortamının sağlığını ve çocukların sağlığını olumsuz yönde etkilemekte, kazalara ve yaralanmalara sebebiyet verebilmektedir. Eğer çakıl, kum vb bir zemin tercih ediliyorsa bakımı, temizliği ve havalandırması düzenli olarak yapılmalıdır. Tercih edilmiyorsa kauçuk zemin kullanılmalıdır. Kauçuk zemin hem dayanıklıdır hem de çocuk park ortamının sağlığı açısından risk taşımamaktadır ayrıca kazalara ve yaralanmaları minimum seviyeye taşır.
- Parklarda açık yeşil alanlar artırılmalı, bitkilendirme park ortamının sağlığını bozmayacak şekilde yapılmalı, peyzaj tasarımı bu doğrultuda gerçekleştirilebilir. Yeşil alanlar ebeveynlerin ve çocukların mental sağlığını olumlu yönde etkilemekte ve ek aktivite alanları sağlamaktadır.
- Parklarda görme bozuklukları veya başka hassasiyet yaşayan kişiler için renk uyumuna dikkat edilmelidir, aydınlatmalar yeterince kullanılmalıdır. Ekipman donatı veya bitkilerle yönlendirme, sınırlandırma yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Acar, H., 2003. Çocuk oyun alanlarında kullanıcıların bitki tercihlerinin belirlenmesi üzerine bir araştırma: Trabzon kenti örneği, Yüksek Lisans Tezi, K.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Ahıskalı, S.Ö., 1998. Çocuk oyun alanlarında döşeme. Peyzaj Mimarlığı Dergisi. T.M.M.O.B. Peyzaj Mimarları Odası, İstanbul Şubesi, Temmuz-Ağustos, 5(14), İstanbul.
- Akkülâh, A.T., 2008. Oyun alanları güvenlik standartlarının araştırılması ve nenehatun parkı örneğinde irdelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Aksoy, Y., 2013. Çocuk oyun alanları üzerine bir araştırma: İstanbul, Isparta, Eskişehir, Erzurum, Kayseri, Ankara, Zonguldak ve Trabzon illeri örneği. İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi. Yıl 3, Sayı 10.
- Amouzegar, Z., Naeini, H.S., and Jafari, R., 2010. Design principle of playgrounds' equipments and spaces for children: An interaction education approach, *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2: 1968-1971.
- Ayan, S. ve Ulaş, M., 2015. The examination of playground equipments which are used in Turkey according to the models in developed countries. *Route Educational and Social Science Journal* 2(3):130-145.
- Bal, A., 2005. Zonguldak kenti yeşil alan sistemindeki çocuk oyun alanlarının durumunun peyzaj mimarlığı ilkeleri açısından irdelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Ball, D.J., 2003. Policy Issues And Risk-Benefit Trade-Offs Of 'Safer Surfacing' for Children's Playgrounds Centre For Decision Analysis And Risk Management, School Of Health And Social Sciences, Middlesex University, Queensway, Enfield, Middlesex EN3 4SF, UK.
- Baum, C.R., 2006. "Toxic Shock:" Can Playground Static Cause Insulin Pump Failure? Correspondence. Doi: 10.1016/J.Annemergmed.2006.07.952.

- Benedyk, R., and Minister, S., 1998. Applying the BeSafe method to product safety evaluation. *Applied Ergonomics*. 29(1): 5–13.
- Barnard, M., 1998. Sanat, tasarım ve görsel kültür. Ankara: Ütopya Yayınları.
- Batu, F., 1995. Uygulamalı İstatistik Yöntemler, KTÜ Yayın No:179, Orman Fakültesi Yayın No:22, Trabzon.
- Bjögvinsson, E., Ehn, P., and Hillgren, P., 2012. Design things and design thinking: contemporary participatory design challenges. *Design Issues*, 28(3), 101-116.
- Bühler, C., Hetzer, H., 1935. Testing children's development from birth to school age. New York, Farrar&Rinehart.
- Carver, A., Timperio, A., and Crawford, D., 2007. Playing It Safe: The Influence Of Neighbourhood Safety On Children's Physical Activity—A Review. *Health & Place* 14 (2008) 217–227.
- Czakczynska Podolska, M., 2014. The impact of playground spatial features on children's play and activity forms: An evaluation of contemporary playgrounds' play and social value. *Journal of Environmental Psychology* 38:132-142.
- Çiçek, B., 1993. Oyun Sokağı Kavramı ve Örnek Tasarımlar. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Dicle, O., 2011. Çocukların açık-yeşil alan kullanım desenlerinin belirlenmesi: Çayyolu örneği. Ankara Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri: 09B4347012.
- Dinç, H., 1993. Çocuk Oyun İşlevi ve Öğeleri. (Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Planlama Bölümü, İstanbul.
- Duman, G. ve Koçak, N., 2013. Çocuk oyun alanlarının biçimsel özellikleri açısından değerlendirilmesi (Konya ili örneği). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 11(1): 64-81
- Emmett, M., 2012. Universally Designed Playgrounds: An Outdoor Play Place For All. http://soundideas.pugetsound.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1039&context=ms_occ_therapy, 15.08.2023.

- Erdem, Ö., 2003. Okul öncesi eğitim birimlerinde dış mekân tasarım ilkeleri. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erengöz, Ç., 1998. Tasarım ve bilgisayar-I. Tasarım, 85, 118-119.
- Fanuscu, E.M., 1998. Çocuk oyun alanları. Peyzaj Mimarlığı Dergisi. T.M.M.O.B. Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Şubesi, Temmuz/Ağustos, 5 (8-12). İstanbul.
- Fjortoft, I., 2001. The natural environment as a playground for children: the impact of outdoor play activities in pre- primary school children. Early Childhood Education Journal, 29(2): 111-117.
- Gür, G.Ö. ve Zorlu, T., 2002. Çocuk Mekânları. Yem Yayınları, İstanbul.
- Hags, 2019a. How we show inclusivity in a design, inclusivity on a design-A3 posters. Retrieved: 10.05.2023 from <https://www.hags.com>.
- Hags, 2019b. Principles of inclusive playgrounds, principles of inclusive playgrounds-A3 posters. Retrieved 10.05.2023 from <https://www.hags.com/en-us/designing-inclusi>.
- Hardy, M.S., 2006. Keeping Children Safe Around Guns: Pitfalls And Promises . Aggression And Violent Behavior 11 (2006) 352–366.
- Hart, R., 1979. Children's experience of place. Irvington, New York.
- Heseltine, P., and Holborn, J., 1987. Playgrounds. The Planning, Design and Construction of Play Environments, Page:11.
- Heskett, J., 2013. Tasarım. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- IPA, 2023. <http://ipaworld.org/childs-right-to-play/the-childs-right-to-play>.
- Jongeneel, D., Withagen, R., and Zaal, F.T.J.M., 2015. Do children create standardized playgrounds? A study on the gap-crossing affordances of jumping Stones Journal of Environmental Psychology 44:45–52.
- Kiper, N., 1999. Importance of Play Areas in Child Development and Guidelines for Play Areas. Institute of Technology, İzmir.

- Kohler, F.W., and Strain, P.S., 1993. Teaching preschool children to make friends. *Teaching Exceptional Children*, c.25, s.41-43.
- Kolko, J., 2015. Tasarım Odaklı Düşünme Rüştünü İspatlıyor, <http://hbrturkiye.com/dergi/tasarim-odakli> düşünme-rustunu-ispatliyor adresinden 12 Ocak 2023'de alınmıştır.
- Kraft, R.E., 1989. Children at Play: Behavior of Children at Recess. *Journal of Physical Education, Recreation and Dance*, 60(4), 21-24.
- Michael, J.H., and Wiedenbeck, J.K., 2004. Safety in the Wood Products Industry. *Forest Products Journal*. 54 (10), 8-18.
- Miguel, E., Iribarren, I., Chaco'N, E., Ordon~Ez, A., and Charlesworth, S., 2007. Risk Based Evaluation Of The Exposure Of Children To Trace Elements İn Playgrounds İn Madrid (Spain).*Chemosphere* 66, 505–513.
- Miles, R., 2008. Neighborhood Disorder, Perceived Safety, And Readiness To Encourage Use Of Local Playgrounds. 2008 *American Journal Of Preventive Medicine* . Published By Elsevier Inc.
- Mohamed, S., 1999. Empirical investigation of construction safety management activities and performance in Australia. *Safety Science*, 33, 129- 142.
- Moore, R.C., 1986. *Childhood's domain: Play and space in child development*. Croom Helm, London
- Moore, R., 1993. *Plants for play: A plant selection guide for children's outdoor environments*. Berkeley, CA: MIG Communications.
- Moore, A., and Lynch, H., 2015. Accessibility and usability of playground environments for children under: a scoping review. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 22(5), 31–344.
- Özgüç, İ.M., 1998. Oyun bahçelerinde tasarım ilkeleri. *Peyzaj Mimarlığı Dergisi*. T.M.M.O.B. Peyzaj Mimarları Odası İstanbul Şubesi, Temmuz-Ağustos, 5(15 -16), İstanbul.

- Pellegrini, A., and Perlmutter, J., 1988. Rough-and-tumble play on the elementary school playground. *Young Children*, 43(2), 14-17.
- Phillips, L.E., 1996. *Parks: Design and Management*. McGraw-Hill Press, 229p, New York.
- Playworld, 2015. Inclusive play design guide. Retrieved 10.05.2023 from <https://playworld.com/inclusive-play>.
- Roderick, L.M., 2004. The ergonomics of children in playground equipment safety. *Journal of Safety Research* 35:249– 254.
- Schwebel, D.C., Binder S.C., Sales J.Mcd., and Plumert J.M., 2003. Is There A Link Between Children’s Motor Abilities And Unintentional Injuries? *Journal Of Safety Research* 34 (2003) 135–141.
- Shalat, S.L., Solo Gabriele, H.M., Fleming, L.E., Buckley, B.T., Black, K., Jimenez, M., Shibata, T., Durbin, M., Graygo, J., Stephan, W., and Van De Bogart, G., 2006. A Pilot Study Of Children's Exposure To CCA-Treated Wood From Playground Equipment. *Science Of The Total Environment* 367 (2006) 80–88.
- Sherker, S., and Ozanne Smith, J., 2001. Are Current Playground Safety Standards Adequate For Preventing Fall Related Arm Fractures? Menash University Accident Research Centre.
- Sencan, H., 1993, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri Ders Notları (basılmamış)*, İ.Ü. İşletme Fakültesi, Davranış Bilimleri Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Sipes, J.L., and Roberts, J.M., 1994. Playground surfaces: Safety and accesibilitiy. *Landscape Architecture*. May, 36.
- Smilansky, S., 1990. Sociodramatic play: its relevance to behavior and achievement in school, in Klugman, E. ve Smilansky, S. (Eds.) *Children’s Play and Learning*. N.Y.: Teacher’s College Press, 18- 42.
- Solomon, S.G., 2014. *The science of play: How to build playgrounds that enhance children's development*. University Press of New England, Lebanon.

- Spiegel, M.R., and Stephens, L.J., 2004. Teori ve Problemlerle İstatistik, Çev:Alptekin Esin, Salih Çelebioğlu, 3. Baskı, Nobel Dağıtım, Ankara.
- Sun. M. ve Seyrek, H., 2006. Çocuk ve Oyun. Ankara.
- Sungur, A., and Czaplinska, P., 2018. Designing playgrounds for all. Megaron, 13(3), 459-469.
- Tandoğan, O., 2011. İstanbul'da Çocuk Dostu Kent için Açık Alanların Planlama, Tasarım ve Yönetim İlkelerinin Oluşturulması. Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- Tekkaya, E., 2001. Tasarlanmış çocuk hakları: Ankara çocuk oyun alanları. Milli Eğitim Dergisi. Sayı: 151, Temmuz-Ağustos-Eylül, 2001.
- Tunalı, İ., 2004. Tasarım felsefesine giriş (İkinci Baskı). İstanbul: Yapı Yayın.
- Turgut, H. ve Yılmaz, S., 2010. Ekolojik temelli çocuk oyun alanlarının oluşturulması. III. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi, Artvin, pp. 1618-1630.
- Turner, J., Newman Bennett, K., Fralic, J., and Skinner, L., 2009. Everybody needs a break! Responses to a playgarden survey. Pediatr Nurs, 35(1), 27-34.
- TÜİK, 2015. İstatistiklerle Çocuk 2014, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18622>.
- Unicef, 1989. Çocuk haklarına dair sözleşme. http://www.unicef.org/turkey/crc/_cr23b.html. Erişim tarihi: 08.08.2023.
- Uluğ, H., 2007. Kuzey Adana'daki çocuk oyun alanlarının bitki seçimi yönünden irdelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Ward Thompson, C., 2013. Activity, exercise and the planning and design of outdoor spaces. Journal of Environmental Psychology 34:79-96.
- Veitch, J., Bagley, S., Ball, K., and Salmon, J., 2005. Where Do Children Usually Play? A Qualitative Study Of Parents'perceptions Of Influences On Children's Active

Free Play Centre For Physical Activity & Nutrition Research, School Of Exercise And Nutrition Sciences, Deakin University, 221 Burwood Hwyvburwood Vic 3125, Australia.

Vredenburg, A.G., Zackowitz, I.B, 2008. Playground safety and ergonomics, Ergonomics for Children Designing products and places for toddlers to teens, Eds: Lueder R ve Berg Rice VJ., Taylor & Francis Group.

Yörükoğlu, A., 2002. Çocuk Ruh Sağlığı. Çocuğun Kişilik Gelişimi, Eğitimi ve Ruhsal Sorunları. Özgür Yayınları, İstanbul.

Yurdakul, İ., 1988. Genel çizgileriyle tasarım. Sanat Yazıları III. Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları. 109-110-112.

Yücel, G.F., 2005. Çocuk oyun alanları tasarımı. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi 55(2):99-110.

EKLER

EK-1

Anket Formu

Bu çalışma formu Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Endüstri Mühendisliği Yüksek Lisans Tez Çalışmasıyla İlgilidir. Bu araştırma tamamen akademik bir amaca yönelik olarak hazırlanmış olup cevaplar gizli tutulacaktır. Bu araştırmada Kahramanmaraş İli Merkez İlçelerinde (Dulkadiroğlu-Onikişubat) yer alan çocuk parklarında yer alan materyallerin, oyun alanlarının tasarım ve ergonomik özelliklerinin, 3-7 yaş aralığındaki çocukları olan anne babalar tarafından değerlendirilerek oyun alanları ile ilgili yaşadıkları sorunların incelenmesi amaçlanmıştır. Anketi doldururken göstereceğiniz titizliğe şimdiden teşekkür ederiz. Saygılarımızla

Ayşe Nihan AKÇEL
Yüksek Lisans öğrencisi

Prof. Dr. Hasan SERİN
Tez Danışmanı

Kahramanmaraş Merkez İlçelerde Çocuk Oyun Parklarının Tasarım ve Ergonomi Yönünden Kullanıcılar Tarafından Değerlendirilmesi

Çocuk parklarında yer alan materyallerin, oyun alanlarının büyüklüğünün, oyun alanlarının ve materyallerinin güvenliği vb. özelliklerinin, 3-7 yaş aralığındaki çocukları olan anne babalar tarafından değerlendirilerek oyun alanları ile ilgili yaşadıkları sorunların incelenmesi

1- Cinsiyetiniz?

- a) Kadın b) Erkek

2- Eğitim durumu

- a) Okuma yazma bilmeyen b) İlkokul c) Ortaokul d) Lise e) Üniversite

3- Yaş aralığınız nedir?

- a) 18-25 b) 26-35 c) 36-40 d) 41-50 e) 51-60 f) 61 ve üzeri

4- Kaç çocuđunuz vardır?

5- Engelli Çocuđunuz var mı? a) Var b) Yok

6- Çocuđunuzun yaşı?

a) 36-48 ay b) 49-60 ay c) 61-72 ay d) 73-84 ay

7- Çocuk oyun parklarına ne kadar sıklıkla gidersiniz?

a) Parkı kullanmıyorum b) Nadiren c) Genellikle d) sık sık e) Her Zaman

8- Çocuk oyun parklarında ne kadar süre geçiriyorsunuz?

a) 1 saatten daha az b) 1 saat c) 2 saat d) 3 saat ve fazlası

9- Çocuk oyun parklarını yeterliliğini aşığıdaki başlıklarda değerlendiriniz?

1. Çok önemsiz 2. Önemsiz 3. Kararsızım 4. Önemli 5. Çok önemli

	1	2	3	4	5
Oyun parklarının evinizin yakınında bulunması					
Çocuk oyun parklarına ulaşılabilirlik					
Çocuk oyun parklarının trafik güvenliği					
Çocuk oyun parklarının ve donatıları iklim koşullarına göre tasarımı					
Çocuk oyun parkları doğal ögelere sahip olması					

10. Aşağıdaki konularda çocuk oyun parklarını ne kadar yeterli buluyorsunuz?

1. Hiç yetersiz 2. Yetersiz 3. Normal 4. Yeterli 5. Çok yeterli

	1	2	3	4	5
Çocuk oyun parklarında çocuklara yönelik açık-yeşil alanlar					
Yaş aralıkları göre donatı ve tasarımlar					
Kalabalıklara göre donatı ve ekipmanlar					
Çocuk oyun parkları modellerinde çeşitlilik					
Çocuk oyun parklarında engelli çocuklar için ekipmanlar					
Çocuk oyun parklarında peyzaj düzenlemesi					
Kullanılan bitki ve donatılar					
Çocuk oyun parklarında güvenlik önlemleri					
Güvenlik önlemlerini belirten levhalar					
Çocuk oyun parklarında paylaşma duygusunu aşılayacak donatılar					
Bilişsel aktivitelere ve yaratıcılığa yardımcı olacak ekipmanlar					
Çocuk oyun parklarında motor becerilerini geliştiren tasarımlar					
Çocuk oyun parklarında sosyal becerileri geliştiren tasarımlar					
Çocuk oyun parklarında duygusal becerileri geliştiren tasarımlar					
Çocuk oyun parklarında statik ölçüler					
Çocuk oyun parklarında dinamik ölçüler					
Parklarında keskin köşelerde korumalık kullanımı ya da törpüleme işlemleri					
Ekipmanların dayanıklılığı					
Çocuk oyun parklarında aydınlatmalar					
Çocuk oyun parklarında ebeveynler için donatılar					
Siz çocuk oyun parklarını sağlık ve güvenlik açısından yeterli buluyormusunuz					

11. Aşağıdaki tabloda yer alan yargılar sizce ne kadar uygundur?

1. Hiç uygun değil 2. Uygun değil 3. Normal 4. Uygun 5. Çok uygun

	1	2	3	4	5
Ekipmanlar çocuğun yaşına, ilgi ve ihtiyaçlarına					
Çocuk oyun parklarında çocuklara yönelik açık-yeşil alanlar					
Yaş aralıkları göre donatı ve tasarımlar					
Kalabalıklara göre donatı ve ekipmanlar					
Ekipmanların biçimi ve boyutu alana					
Çöp kutuları					
Çocuk oyun parklarında engelli çocuklar için ekipmanlar uygun mu					
Ekipmanlardaki platformda bulunan boşlukların çocukların düşmemesi için ne kadar uygundur					
Fiziksel engelli çocukların tekerlekli sandalye ile rahat hareket edeceği malzemeler uygun mu					
Fiziksel engelli çocuklar için geniş platformlar ve yürüme yolları uygun mu					
Ergonomi (kullanım rahatlığı) ve güvenlik açısından engelli çocuklar için uygun mu					
Kavrama ve tutmada kolaylık sağlayacak malzeme ve boyut çocuklar için					
Ekipmanlarda kullanılan boyalar					
Ekipmanlar arasındaki mesafe					
Yumuşak ve kullanım alanına uygun zemin tasarımı					
Yaralanmaları önlemek amacıyla ergonomi kurallarına yerleştirme					

12. Çocuk Oyun parklarının kullanışlılığı ve tasarımı ile ilgili belirtmek istediğiniz konular nelerdir.

.....

.....

.....

.....